

Congregavit nos in unum Christi amor

(Spojila nás vjedno Kristova láska)

Úvod

„Spojila nás vjedno Kristova láska“

1. Kristova láska sjednotila velké množství učedníků, aby se stali jedno, aby jako On a díky Němu v Duchu mohli napříč věky odpovídat na Otcovu lásku tím, že ho budou milovat celým svým srdcem, celou svou duší a ze všech sil (srov. Dt 6, 5) a že budou milovat bližního jako sebe (srov. Mt 22, 39).

Obzvláště výmluvným znamením této vznešené a bezvýhradné lásky byli a stále jsou mezi všemi učedníky ti, kdo jsou sjednoceni v řeholních komunitách jako ženy a muži „ze všech národů, kmenů, plemen a jazyků“ (Zj 7, 9). Řeholní komunity, zrozené „ne z krve, ani z vůle těla“ (Jan 1, 13), nikoli z osobních sympatií nebo z lidských pohnutek, nýbrž „z Boha“ (srov. Jan 1, 13), Božího povolání a Boží pohnutky, jsou živoucím znamením priority Boží lásky, která působí podivuhodné věci, a lásky k Bohu a bratřím, jak ji zjevil a uplatňoval Ježíš Kristus.

Vzhledem k jejich významu pro život a svatost církve je důležité zaměřit se na existenci konkrétních řeholních komunit podle jejich specifických charakteristik, a to jak monastických a kontemplativních, tak těch, jež se věnují apoštolské aktivitě. To, co se tvrdí o řeholních komunitách, se vztahuje rovněž na komunity společností apoštolského života, přičemž je třeba brát zřetel na jejich charakter a na jejich vlastní legislativu.

a) Téma tohoto dokumentu se zaobírá skutečností, že formy, které se dnes projevují „ve společném bratrském životě“ v mnoha zemích, vykazují vzhledem k minulosti řadu proměn. Zmíněné transformace stejně jako naděje a zklamání, které to vše provázely a stále ještě provázejí, vyžadují reflexi ve světle učení II. vatikánského koncilu. Proměny přinesly pozitivní výsledky, ale také některé diskutabilní záležitosti. Na světlo vyplynulo nemálo evangelijních hodnot, což dodalo řeholní komunitě novou vitalitu, nicméně se zároveň objevily otazníky, neboť došlo k zamlžování některých typických prvků bratrského života v komunitě. Zdá se, že na některých místech ztratila v očích řeholníků a řeholnic řeholní komunita svou váhu, jako kdyby se již nejednalo o ideál, o nějž je třeba usilovat.

Pokojně a s naléhavostí vlastní tomu, kdo hledá vůli Páně, chtěly mnohé komunity vyhodnotit zmíněnou proměnu, aby dokázaly lépe prožívat své povolání uprostřed Božího lidu.

b) Existuje celá řada činitelů, jež podmínily uvedené proměny, jichž jsme svědky:

- „Nepřetržitý návrat ke zdrojům veškerého křesťanského života a k původní myšlence společenství.“¹ Toto plnější a hlubší setkání s evangeliem a prvotním vytrysknutím zakladatelského charismatu se stalo mohutným impulsem jednak k nabytí pravého ducha, jenž oduševňuje bratrství, jednak k tomu, aby příslušné struktury a způsoby zprostředkování zmíněného ducha odpovídajícím způsobem vyjadřovaly. Tam, kde setkání s prameny a původní inspirací bylo pouze částečné nebo oslabené, byl bratrský život vystaven rizikům a nevyhnul se určitému oslabení.

- Uvedený proces však probíhal také v souvislosti s jinými, obecnějšími procesy, které se tak staly jakýmsi existenciálním rámcem, jehož vlivu se řeholní život nemohl vyhnout.²

Řeholní život je živoucí součástí církve a odehrává se ve světě. Hodnoty a negativní hodnoty kvasící v určité epoše nebo kulturním okruhu a sociální struktury, jež je odhalují, buší na dveře všech životů včetně církve a řeholních komunit. Řeholní komunity buď představují ve společnosti evangelijní kvas, zvěstování radostné zvěsti uprostřed světa, hlásání nebeského Jeruzaléma v čase, anebo podléhají v kratší či delší době úpadku prostě a jednoduše proto, že se přizpůsobily světu. Z uvedeného důvodu platí, že reflexe a nové podněty v záležitosti „bratrského života ve společenství“ budou muset mít na paměti uvedený rámec.

Nicméně také rozvoj církve měl hluboký vliv na řeholní komunity. Druhý vatikánský koncil jakožto událost milosti a jakožto maximální výraz pastorační starostlivosti církve ve dvacátém století měl rozhodující vliv na řeholní život, a to nejen prostřednictvím dekretu *Perfectae Caritatis*, který je věnován tématu zasvěceného života, ale rovněž prostřednictvím koncilní eklesiologie a všech ostatních dokumentů.

Kvůli těmto všem důvodům tento dokument ještě předtím, než přímo přistoupí k jádru věci, věnuje pozornost proměnám, k nimž došlo v oblastech, jež mohly bližším způsobem ovlivnit kvalitu bratrského života a jeho způsoby uskutečňování v různých komunitách.

Teologický vývoj

2. Druhý vatikánský koncil poskytl zásadní příspěvek k přehodnocení „bratrského života ve společenství“ a obnově vnímání řeholního společenství. Rozvoj chápání řeholní komunity více než ostatní činitele zejména ovlivnil rozkvět eklesiologie. Druhý vatikánský koncil stvrdil, že řeholní život patří „nepopíratelně“ (*„inconcusse“*) k životu a svatosti církve a umístil ho přímo

---

¹ PC, 2.

² Srov. PC, 2-4.

v srdci svého tajemství společenství a svatosti.³ Řeholní komunita tudíž participuje na obnoveném a prohloubeném pojetí církve. Z toho vyplývají některé důsledky:

a) *Od tajemství církve k rozměru mystéria řeholního společenství.*

Řeholní komunita není prosté uskupení křesťanů, kteří usilují o osobní dokonalost. Jedná se totiž o mnohem hlubší skutečnost kvalifikované účasti na tajemství církve, o svědectví vydávané tomuto tajemství a o živé a přednostní uskutečňování „společenství“ církve, velké trinitární „koinonia“, na niž chtěl Otec dát lidem podíl v Synu a v Duchu svatém.

b) *Od církve pojímané jako společenství k rozměru bratrského společenství řeholní komunity.*

Řeholní komunita svou strukturou, svými motivacemi, svými charakteristickými hodnotami veřejně zviditelňuje a činí trvale vnímatelným onen dar bratrství, který Kristus svěřil celé církvi. Právě z tohoto důvodu je jejím neopomenutelným úkolem a posláním být a vystupovat jako buňka bratrského společenství, jež má být znamením a vzorem pro všechny pokřtěné.⁴

c) *Od církve oduševňované charismaty k charismatickému rozměru řeholní komunity.*

Řeholní komunita je buňkou bratrského společenství, které je povoláno k životu oduševňovanému zakladatelským charismatem. Tato komunita je součástí organického společenství církve, již Duch svatý ustavičně obohacuje rozličností služeb a charismat.

Pro vstup do této komunity je nezbytná specifická milost povolání. Konkrétně řečeno platí, že příslušníci určité řeholní komunity jsou sjednoceni určitým *společným Božím povoláním* v linii *zakladatelského charismatu*, typickým společným eklesiálním zasvěcením, určitou společnou odpovědí „na zkušenosti Ducha“, kterou prožil a předal zakladatel, podílem na poslání zakladatele v církvi.⁵

Zmíněná komunita chce přijmout s uznáním také „rozšířenější společná“ charismata,⁶ která Bůh rozděljuje jednotlivým údům společenství pro dobro celého těla církve. Řeholní komunita existuje pro církve, aby ji znázorňovala a obohacovala,⁷ aby ji činila schopnější vzhledem k jejímu poslání.

d) *Od církve jakožto svátosti jednoty k apoštolskému rozměru řeholní komunity.*

---

³ Srov. LG, 44.

⁴ Srov. PC, 15 a; LG, 44 c.

⁵ Srov. MR, 11.

⁶ Srov. LG, 12.

⁷ Srov. MR, 14.

Smyslem apoštolátu je přivádět lidstvo ke sjednocení s Bohem a jeho jednotou prostřednictvím Boží lásky. Společný bratrský život jakožto výraz sjednocení způsobovaného Boží láskou kromě toho, že představuje zásadní svědectví vzhledem k evangelizaci, má velký význam pro apoštolskou aktivitu a pro její poslední cílové zaměření. Řeholní komunita má proto sílu znamení a prostředku uskutečňování bratrského společenství. Na počátku i na konci apoštolské aktivity se totiž setkáváme s bratrským společenstvím.

V době po II. vatikánském koncilu *magisterium* dále prohlubovalo a obohacovalo dalšími přínosy obnovené pojetí řeholní komunity.⁸

Vývoj na poli kanonického práva

3. *Kodex kanonického práva* (1983) konkretizuje a upřesňuje koncilní dispozice, které se týkají komunitního života. Když se hovoří o „společném životě“, je třeba jasně rozlišovat dva aspekty.

Zatímco *Kodex* z roku 1917⁹ mohl působit dojmem, že vše se soustřeďuje na vnější prvky a uniformitu životního stylu, II. vatikánský¹⁰ koncil a nový *Kodex kanonického práva*¹¹ kladou výslovný důraz na duchovní rozměr společného života a svazek bratrství, jenž má v lásce sjednocovat všechny členy komunity. Nový *Kodex kanonického práva* předkládá syntézu zmíněných aspektů, když hovoří o „vedení společného bratrského života“.¹² V komunitním životě tedy lze rozlišit dva prvky sjednocení a jednoty mezi členy komunity:

- Jeden aspekt je spíše duchovní a jedná se o „bratrství“ nebo o „bratrské společenství“, které vychází ze srdcí prodchnutých láskou. Zde se podtrhuje „společenství života“ a meziosobní vztahy.¹³

- Druhý aspekt je spíše viditelný a jedná se o „společný život“ nebo o „život komunity“, který spočívá „v přebývání ve vlastním právoplatně zřízeném řeholním domě“ a ve „vedení společného života“ prostřednictvím věrnosti týmž normám, účasti na společných aktech, spolupráci na společných službách.¹⁴

To vše je v různých komunitách prožíváno „podle vlastního stylu života“,¹⁵ podle charismatu a vlastního práva daného institutu.¹⁶ Z toho vyplývá důležitost vlastního práva, které musí na komunitní život aplikovat dědictví každého institutu a tomu odpovídající prostředky, jak tento život uskutečňovat.¹⁷ Je zřejmé, že „bratrský život“ nebude automaticky uskutečňován zachováváním

⁸ Srov. ET, 30-39; MR, 2-3.10.14; EE, 18-22; PI, 25-28; srov. také CIC, kán. 602.

⁹ Srov. CIC, kán. 594 § 1.

¹⁰ Srov. PC, 15.

¹¹ Srov. CIC, kán. 602, 619.

¹² Srov. CIC, kán. 607 § 2.

¹³ Srov. CIC, kán. 602.

¹⁴ Srov. CIC, kán. 608, 665 § 1.

¹⁵ Srov. CIC, kán. 731 § 1.

¹⁶ Srov. CIC, kán. 607 § 2; 602.

¹⁷ Srov. CIC, kán. 587.

norem, jež regulují společný život. Zároveň je evidentní, že společný život má intenzivně podporovat bratrský život.

Rozvoj společnosti

4. Společnost se ustavičně vyvíjí a řeholníci i řeholnice, kteří nejsou sice ze světa, ale žijí ve světě, pocítují vlivy těchto proměn. Na tomto místě se připomínají pouze některé aspekty, jež přímo ovlivňovaly řeholní život obecně a specifickým způsobem řeholní komunitu.

a) *Hnutí, která sledují politickou a sociální emancipaci* v rozvojovém světě, a intenzivní proces industrializace vedly k tomu, že v posledních desetiletích došlo k velkým sociálním proměnám, což vyvolalo zvýšenou pozornost vzhledem k „rozvoji národů“ a situacím chudoby i bídy. Místní církve reagovaly velmi živě na právě zmíněné skutečnosti. Zejména v Latinské Americe se prostřednictvím generálního shromáždění latinskoamerického episkopátu v *Medellinu, Pueble a Santo Domingu* na první místo dostalo „evangelijní a přednostní rozhodnutí pro chudé,“¹⁸ v důsledku čehož pochopitelně došlo k přenesení důrazu na angažovanost v sociální oblasti.

To se velmi silně dotklo řeholních komunit a mnohé z nich tím byly přivedeny k novému promýšlení způsobů vlastní přítomnosti ve společnosti a k zohlednění bezprostřednější služby chudým, a to také prostřednictvím začlenění se mezi tyto chudé.

Všude se objevuje výzva inkulturace. Kultura, tradice, mentality určité země ovlivňují také způsoby uskutečňování bratrského života v řeholních komunitách.

Kromě toho je třeba připomenout, že velké migrační vlny vyvolávají problémy soužití různých kultur a rasistických reakcí. To vše se odráží také v multikulturních a rasově smíšených řeholních komunitách, jejichž počet stále narůstá.

b) *Úsilí o osobní svobodu a lidská práva* se stalo základem rozsáhlého procesu demokratizace, který usnadnil ekonomický rozvoj a rozšiřování občanské společnosti. V období bezprostředně po koncilu tento proces vykázal zejména na Západě urychlení, které bylo charakterizováno schůzemi a postoji odmítajícími autoritu.

Odmítavý postoj k autoritě se nevyhnul ani církvi a řeholnímu životu, což mělo nepopiratelné důsledky také v oblasti komunitního života. Jednostranné a přemrštěné zdůrazňování svobody přispělo k tomu, že se na Západě rozšířila

---

¹⁸ Srov. SD, 178, 180.

kultura individualistického charakteru, což vedlo k oslabování ideálu společného života a odhodlání ke komunitním projektům.

Zároveň je ale třeba připomenout také stejně jednostranné reakce, které se uchylují ke schématům vše zabezpečující autority a slepé důvěry v ubezpečující vedení.

c) *Emancipace ženy*, podle papeže Jana XXIII. jedno ze znamení doby, měla nejednu ozvěnu v životě křesťanských komunit různých zemí.¹⁹ I když v některých oblastech vliv extrémních feministických myšlenkových proudů hlouběji podmiňuje řeholní život, téměř všude ženské řeholní komunity usilují o pozitivní formy společného života, které jsou považovány za příhodnější vzhledem k obnovenému vědomí identity, důstojnosti role ženy ve společnosti, církvi a řeholním životě.

d) *Exploze komunikace* od šedesátých let znatelně, a někdy dokonce dramaticky ovlivnil obecnou úroveň informovanosti, smysl pro sociální a politickou odpovědnost, apoštolskou mobilitu, kvalitu vnitřních vztahů, zároveň je ale třeba pamatovat na konkrétní styl života a klima usebranosti, jimiž by se měla řeholní komunita vyznačovat.

e) *Konzumismus a hedonismus* spolu s ochabováním zraku víry, jak je to zřetelné v sekularismu, neušetřil v mnoha oblastech ani řeholní komunity a vystavil tvrdé zkoušky jejich schopnost „vzdorovat zlu“. Daná situace ale také vzbudila nové styly osobního a komunitního života, které jsou jasným evangelijním svědectvím pro náš svět.

To vše představovalo výzvu i povolání k pevnému zachovávání evangelijních rad, a to také jako výraz podpory svědectví vydávaného křesťanskou komunitou.

Proměny v oblasti řeholního života

5. V těchto letech došlo k proměnám, které se hluboce dotkly řeholních komunit.

a) *Nová situace v řeholních komunitách*. Narůstající iniciativa státu v oblastech, kde tradičně působil řeholní život, jako je pečovatelská, školství a zdravotnictví, způsobily spolu s úbytkem povolání v mnoha zemích snížení přítomnosti řeholníků na typických polích působnosti apoštolských institutů. Dochází k vyprazdňování velkých řeholních komunit, které se věnovaly

---

¹⁹ Srov. *Mulieris dignitatem*; GS, 9, 60.

charakteristickým viditelným aktivitám, jež byly po dlouhou dobu příznačné pro podobu různých institutů.

Současně jsme svědky toho, že se v některých oblastech upřednostňují menší komunity složené z řeholníků, kteří se zapojují do děl, která nepatří institutu, i když jsou často v souladu s jeho charismatem. To má pochopitelně značný vliv na společný život, neboť je třeba měnit tradiční způsoby jeho uskutečňování.

Někdy upřímná snaha sloužit církvi, přilnutí k dílům institutu a v neposlední řadě také naléhavé prosby ze strany partikulární církve mohou snadno uvádět řeholníky a řeholnice k tomu, že na sebe berou neúměrné množství práce, v důsledku čehož pak mají k dispozici mnohem méně času pro společný život.

b) *Nárůst požadavků* zasáhnout, aby se odpovědělo na ty nejnaléhavější potřeby (chudí, narkomani, utečenci, odsunutí na okraj společnosti, postižení, nemocní), vyvolal ze strany řeholníků obdivuhodné nasazení. To vše však vyneslo na povrch požadavek proměny tradičního pojetí řeholní komunity, neboť někteří nabyli dojmu, že tradičně pojímané řeholní komunity nejsou vhodné, když je třeba vyrovnávat se s novými situacemi.

c) *Způsob chápání a prožívání vlastní práce* v sekularizovaném kontextu, kdy je práce vnímána jako prostý výkon řemesla nebo určité profese, a nikoli jako naplňování evangelizačního poslání, někdy způsobil, že skutečnost *zasvěcení* a duchovní rozměr řeholního života ustoupily poněkud do stínu. Někdy dokonce došlo k tomu, že bratrský život byl nahlížen jako překážka samotného apoštolátu nebo jen jako pouze funkcionální záležitost.

d) *Nové pojetí lidské osoby* se objevilo bezprostředně v pokoncilní době a bylo spjato se silným důrazem na jednotlivce a na jeho vlastní iniciativy. Bezprostředně nato se živě projevil silný smysl pro komunitu pojímanou ve smyslu bratrského života, který se zakládá spíše na kvalitách meziosobních vztahů než na formálních aspektech řeholní observance. Uvedené důrazy se někdy radikalizovaly, z čehož vyplynuly protikladné tendence k individualismu a komunitarismu, aniž by se dosahovalo uspokojivého sladění obou tendencí.

e) *Nové struktury představenství*, které se objevují v obnovených konstitucích, vyžadují mnohem větší spoluúčast řeholníků a řeholnic. Z toho pak vyplývá nový způsob řešení problémů pomocí komunitního dialogu, spoluodpovědnost a subsidiarity. Problémy komunity jsou nyní záležitostí každého jejího příslušníka. To pochopitelně hluboce proměňuje meziosobní vztahy a také způsoby pojmání autority. V řadě případů autorita prakticky jen marně hledá své pravé místo ve zmíněném novém kontextu.

Komplexní celek proměn a tendencí, o nichž jsme se právě zmínili, hluboce a zároveň diferencovaně ovlivnil tvářnost řeholních komunit. Odlišnosti jsou někdy poměrně značné a závisejí, což není nesnadné uhodnout, na rozličnosti kultur jednotlivých světadílů, na tom, zda se jedná o ženské nebo mužské komunity, na druhu řeholního života a na institutu, na odlišnosti aktivit a na příslušném odhodlání k novému promýšlení a uskutečňování charismatu zakladatele, na různém způsobu zaujímání postoje vůči společnosti a vůči církvi, na různé úrovni recepce hodnot předestřených II. vatikánským koncilem, na rozličných tradicích a způsobech společného života, na různých způsobech výkonu autority a rozvíjení obnovy trvalé formace. Příslušné problematiky jsou tudíž společné pouze částečně, ba spíše vykazují tendenci k odlišnosti.

Záměry tohoto dokumentu

6. Cílem tohoto dokumentu je podpořit ve světle zmíněných nových situací vynaložené úsilí mnoha komunit řeholnic a řeholníků o zlepšení kvality jejich bratrského života. Za tímto účelem nabídneme určitá kritéria rozlišování, která budou sledovat autentickou evangelijní obnovu. Tento dokument chce dále nabídnout podněty k zamyšlení těm, kdo se vzdálili od komunitního ideálu, aby vzali opět vážně skutečnost, že bratrský život je nezbytný pro toho, kdo se zasvětil Pánu v řeholním institutu nebo se stal příslušníkem určité společnosti apoštolského života.

7. Z uvedených důvodů budeme postupovat následovně:

a) Řeholní komunita *jako dar*. Ještě předtím než se stane lidským projektem, tvoří bratrský život součást záměru Boha, jenž chce sdělovat svůj život společenství.

b) Řeholní komunita *jako místo, kde se stáváme bratry*. Jedná se o nejvhodnější způsoby utváření křesťanského bratrství ze strany řeholní komunity.

c) Řeholní komunita *jako místo a podmět misie*. Jedná se o konkrétní rozhodnutí, jež je řeholní komunita povolána vykonat v různých situacích, a o kritéria rozlišování.

Když chceme vstoupit do tajemství společenství a fraternity a když se chceme zabývat ne právě jednoduchou otázkou rozlišování, což je nezbytné proto, aby naše komunity zazářily obnoveným světlem evangelia, je nezbytné pokorně vzývat Ducha svatého, aby vykonal to, co zmůže jedině On: „A dám vám nové srdce a do nitra vám vložím nového ducha. Odstraním z vašeho těla srdce kamenné a dám vám srdce z masa... budete mým lidem a já vám budu Bohem“ (Ez 36, 26-28).

I

Dar společenství a komunity

8. Ještě předtím, než se stane lidským dílem, je řeholní komunita darem Ducha svatého. Platí totiž, že řeholní komunita má původ v Boží lásce vylité do srdcí prostřednictvím Ducha svatého a díky této lásce je zbudována jako skutečná rodina shromážděná ve jménu Páně.²⁰ Nelze tedy porozumět řeholní komunitě, aniž bychom vyšli z toho, že je darem shůry, že je tajemstvím, že je zakořeněna v srdci samotné svaté a posvěcující Trojice, která chce tuto komunitu jako součást tajemství církve kvůli životu světa.

Církev jako společenství

9. Když Bůh stvořil lidskou bytost ke svému obrazu a podobě, stvořil ji pro společenství. Bůh stvořitel, jenž se zjevil jako láska, Trojice, společenství, povolal člověka k tomu, aby vstoupil do niterného vztahu k Němu a do mezosobního společenství, tedy do univerzálního bratrství.²¹ Právě to je také nejvyšší povolání člověka, jenž má vstoupit do společenství s Bohem a ostatními lidmi jako bratry. Tento Boží záměr byl narušen hříchem, jenž rozbil všechny druhy vztahů: mezi lidským rodem a Bohem, mezi mužem a ženou, mezi bratrem a bratrem, mezi národy, mezi lidstvem a stvořením.

Ve své velké lásce poslal Otec svého Syna, aby jako nový Adam obnovil stvoření a přivedl ho k plnosti jednoty. Když přišel mezi nás, položil základ nového Božího lidu a povolal k sobě apoštoly a učedníky, muže a ženy, jako živoucí podobenství lidské rodiny shromážděné v jednotě. Jim zvěstoval univerzální bratrství ve jménu Otce, jenž z nás učinil příslušníky své rodiny, své syny, kteří jsou si navzájem bratry. Tak Boží Syn učil rovnosti v bratrství a smíření v odpuštění. Převrátil vztahy moci a nadvlády, když on sám poskytl příklad, jak sloužit a stavět se na poslední místo: „Nové přikázání vám dávám: Milujte se navzájem. Jak jsem já miloval vás, tak se navzájem milujte vy“ (Jan 13, 34; srov. Jan 15, 12). Ustanovil eucharistii, při níž máme podíl na jednom chlebu a jednom kalichu, a tak je v nás živena vzájemná láska. Dále se obrátil na Otce s prosbou, která v jistém slova smyslu shrnuje jeho přání, o jednotu všech, tedy s prosbou o takovou jednotu všech, v níž by se odrážela jednota Nejsvětější Trojice. „Ať všichni jsou jedno. Jako ty, Otče, ve mně a já v tobě, tak i oni ať jsou v nás“ (Jan 17, 21).

Pak se svěřil do Otcovy vůle a ve velikonočním tajemství uskutečnil onu jednotu, kterou učil prožívat své učedníky a o níž žádal Otce. Svou smrtí na kříži zbořil zeď, která oddělovala národy a všechny usmířil v jednotě (srov. Ef 2, 14-

---

²⁰ Srov. PC, 15 a; CIC, kán. 602.

²¹ Srov. GS, 3.

16). Tak nás poučil, že společenství a jednota jsou plodem sdílení tajemství jeho smrti.

Příchod Ducha svatého, prvního daru věřícím, uskutečnil onu jednotu, kterou chtěl Kristus. Když byl vylit na učedníky shromážděné spolu s Marií ve večeřadle, daroval viditelnou podobu církvi, která je od prvního okamžiku charakterizována jako bratrství a společenství, jež má jedno srdce a jednu duši (srov. Sk 4, 32).

Toto společenství je poutem lásky, jež vzájemně spojuje všechny údy Kristova těla a toto tělo s jeho Hlavou. Tato oživující přítomnost Ducha svatého²² utváří v Kristu organické spojení. Duch sjednocuje církve ve společenství a službě, koordinuje ji a řídí prostřednictvím různých hierarchických a charismatických obdaření, která se vzájemně doplňují, a okrašluje církve svými plody.²³

Při svém putování tímto světem se jedna a svatá církve vždy vyznačovala často bolestiplným tíhnutím ke skutečné jednotě. V průběhu svého putování dějinami si církve stále jasněji uvědomovala, že je Božím lidem a Boží rodinou, Kristovým tělem, chrámem Ducha svatého, svátostí vnitřní jednoty lidského rodu, společenstvím, ikonou Trojice. Druhý vatikánský koncil zdůraznil zřejmě jako nikdy předtím právě tento rozměr tajemství církve jako společenství.

Řeholní komunita jako výraz církevního společenství

10. Zasvěcený život již od svého zrodu postřehl tuto vnitřní povahu křesťanství. Řeholní komunita se totiž považovala za součást shromáždění těch, kdo následovali Ježíše. On řeholníky osobně povolal jednoho po druhém k tomu, aby žili ve společenství s Ním a s ostatními učedníky, aby tak měli podíl na Jeho životě a údělu (srov. Mk 3, 13-15), aby byli znamením toho způsobu života a společenství, které On sám započal. První monastické komunity pohlížely na komunitu učedníků, kteří následovali Ježíše, a na prvotní jeruzalémskou církevní komunitu jako na svůj životní ideál. Jako rodičí se církve, která měla jedno srdce a jedinou duši, tak také mniši, když se shromáždili kolem určitého duchovního vedení, tedy opata, chtěli prožívat radikální společenství materiálních i duchovních dober a tu jednotu, kterou přinesl Kristus. Zmíněná jednota nachází svůj pravzor a svou sjednocující dynamiku v jednotě života osob Nejsvětější Trojice.

V následujících staletích se pod vlivem charismatického působení Ducha objevily četné formy komunitního života. Tento Duch svatý zkoumá lidské srdce, vychází mu v ústřety a odpovídá na jeho potřeby. Probouzí tak muže a ženy osvícené světlem evangelia a vnímavé vůči znamení časů, aby položili

---

²² Srov. LG, 7.

²³ Srov. LG, 4; MR, 2.

základy nových řeholních rodin a nových způsobů, jak uskutečňovat jediné společenství v rozličnosti služeb a komunit.²⁴

Nelze tudíž hovořit jednoznačným způsobem o řeholní komunitě. Dějiny zasvěceného života dokládají různé způsoby prožívání jediného společenství podle povahy jednotlivých institutů. Proto také dnes můžeme žasnout nad „podivuhodnou rozličností“ řeholních rodin, na něž je církev bohatá a které ji činí vybavenou pro každé dobré dílo,²⁵ a proto také nad různorodostí forem řeholních komunit.

Nicméně platí, že v rozličnosti svých podob se bratrský život vždy jevil jako určitá radikalizace společného bratrského ducha, jenž sjednocuje všechny křesťany. Řeholní komunita je zviditelněním společenství, jež zakládá církev, a zároveň představuje prorockou výpověď o oné jednotě, k níž církev směřuje jako ke svému cílovému bodu. „Řeholníci jakožto »odborníci na společenství« jsou proto v církvi povoláni k tomu, aby v jednotlivých církevních komunitách a ve světě působili jako svědci a tvůrci onoho »záměru společenství«, který se nachází na samotném vrcholu dějin člověka s Bohem. Především platí to, že díky slibům evangelijních rad, které osvobozují ode všeho, co brání rozvinutí horoucí lásky, se řeholníci komunitním způsobem stávají prorockým znamením niterného společenství s Bohem, jenž je milován nade vše. Dále platí, že prostřednictvím každodenní zkušenosti společenství života, modlitby a apoštolátu, což jsou esenciální a rozlišující složky jejich zasvěceného života, se stávají »znamením bratrského společenství«. Prokazují totiž, v tomto často tak hluboce rozděleném světě, přede všemi svými bratry ve víře schopnost života ve společenství, a to sdílením dober, bratrské lásky, naplňováním životního projektu a působení. To všechno v jejich životě pochází z přijetí výzvy, aby svobodněji a tak říkajíc nablízko následovali Krista Pána, jehož Otec poslal právě proto, aby jako prvorozený mezi mnoha bratry ustanovil v daru svého Ducha nové bratrské společenství.“²⁶

To vše bude tím zřejmější, čím více budou řeholníci nejen cítit s církví, vnímat se v církvi, ale rovněž prožívat církev, když se s ní budou identifikovat v plnosti společenství, s její naukou, jejím životem, jejími pastýři, jejími věřícími a jejím posláním ve světě.²⁷

Obzvláště významné je svědectví, které vydávají kontemplativně zaměřením řeholníci a řeholnice. Pro ně má bratrský život širší a hlubší rozměry, což vyplývá ze základního nároku tohoto specifického druhu povolání, které spočívá v hledání Boha výlučně v tichu a modlitbě. Ustavičná pozornost vůči Bohu způsobuje, že jejich pozornost vůči ostatním příslušníkům komunity je vnímavější a taktnější. Kontemplace se tak stává silou, která osvobozuje od jakékoli formy egoismu. Společný bratrský život v určitém klášteře je určen

---

²⁴ Srov. PC, 1; EE, 18-22.

²⁵ Srov. PC, 1.

²⁶ RPU, 24 (*Řeholníci a lidský rozvoj*).

²⁷ Srov. PI, 21-22.

k tomu, aby byl živoucím znamením tajemství církve. Čím štědrější tajemství milosti, tím bohatší plody spásy.

Tímto způsobem Duch Páně, jenž sjednotil první věřící a ustavičně shromažďuje církve v jedinou rodinu, utváří a živí řeholní rodiny, které prostřednictvím komunit rozsetých na zemi naplňují poslání být obzvláště zřetelnými znameními niterného společenství, jež oduševňuje a ustavuje církve, a tak přispívá k naplňování Božího záměru.

II

Řeholní komunita jako místo, kde se stáváme bratry

11. Z daru společenství vyplývá úkol utvářet bratrství, tedy stávat se bratry a sestrami určité komunity, kde jsme povoláni společně žít. V užaslém a hluboce vděčném přijetí skutečnosti božského společenství, jež se sdílí nepatrným tvorům, má původ přesvědčení ohledně nutného úkolu, jež spočívá v tom, že je třeba toto společenství činit stále zřetelnějším prostřednictvím utváření komunit naplněných radostí Ducha svatého (srov. Sk 13, 52).

Rovněž v naší době i pro naši dobu je nezbytné chopit se tohoto „boholidského“ úkolu budování komunit bratří a sester, přičemž je třeba mít na paměti podmínky, které jsou charakteristické v těchto letech, v nichž teologická, kanonicko-právní, sociální a strukturální obnova měla výrazný vliv na tvářnost řeholních komunit a na jejich život.

Indikace užitečné k podpoře úsilí o trvalou evangelijní obnovu řeholních komunit vycházejí z některých konkrétních situací.

Spiritualita a společná modlitba

12. Každá opravdová křesťanská komunita se ve svém prvotním mystickém rozměru jeví sama v sobě jako teologická skutečnost a předmět kontemplace.²⁸ Z toho vyplývá, že řeholní komunita je především tajemství, jež má být nazíráno a přijímáno vděčným srdcem v jasném světle víry. Když se opomíjí uvedená mystická a teologická dimenze, která člověka uvádí do kontaktu s tajemstvím Božího společenství, jež je přítomno a sdílí se komunitě, pak se nevyhnutelně nastoluje situace, v níž se rovněž zapomíná na ty nejhlubší důvody, kvůli nimž se „utváří duchovní rodina“ a trpělivě se usiluje o budování bratrského života. Bratrský život se může jevit jako ideál přesahující pouze lidské síly a může někomu připadat jako neúčinný výdej energie, k čemuž

---

²⁸ Srov. DC, 15.

dochází zejména u osob, které jsou intenzivně zaujaté činnostmi a podmíněně aktivistickou a individualistickou kulturou.

Sám Kristus, jenž je povolal, každodenně svolává své bratry a sestry, aby s nimi hovořil, aby je vzájemně sjednocoval se sebou a mezi nimi navzájem v eucharistii, aby tak z nich stále více činil své živé a viditelné tělo oduševňované Duchem, tělo, které putuje Otci. Společná modlitba, která byla vždy považována za základ každého komunitního života, vychází z nazírání velkého a vznešeného tajemství Boha, z úžasu nad jeho přítomností, jež působí v nejvýznačnějších okamžicích života našich řeholních rodin i v pokorné každodenní skutečnosti našich komunit.

13. Odpovědí na výzvu Páně: „bděte a modlete se“ (Lk 21, 36) musí být nutná bdělost řeholní komunity, která si vyhrazuje nezbytný čas věnovaný kvalitě vlastního života. Někdy dochází k tomu, že řeholníci „nemají čas“ a jejich den je vystaven nebezpečí přílišného neklidu a neúměrné starostlivosti, což může vést nejen k únavě, ale dokonce až k vyčerpanosti. Platí totiž, že řeholní komunita žije v pravidelném rytmu denního programu, aby tak věnovala určený čas modlitbám a učila se především tomu, že je třeba mít čas pro Boha (*vacare Deo*). Modlitbu je třeba vnímat také jako čas, v němž jsme s Pánem, aby v nás mohl působit, aby mezi rozruchy a námahami mohl pronikat náš život, posilovat nás a vést. Cílem tohoto snažení je, aby skutečně celá naše existence náležela Bohu.

14. Jeden z nejvzácnějších přínosů posledních desetiletí, který všichni uznávají a považují za požehnání, spočívá v tom, že řeholní rodiny znovu odhalily sílu liturgické modlitby. Společné slavení liturgie hodin nebo alespoň některých jejích částí vedlo k oživení modlitby mnoha komunit, které se tak dostaly do živějšího kontaktu s Božím slovem a modlitbou církve.²⁹

Nikdo nesmí pochybovat o tom, že utváření komunity vychází z liturgie a především ze slavení eucharistie³⁰ a ostatních svátostí. Mezi nimi si zasluhuje obzvláštní pozornost svátost smíření, jejímž prostřednictvím Pán oživuje v řeholníkovi jednotu se Sebou a bratry.

Po vzoru prvotní jeruzalémské komunity (srov. Sk 2, 42) platí, že slovo, eucharistie, společná modlitba, vytrvalost a věrnost v záležitosti učení apoštolů a jejich nástupců uvádějí řeholníky do kontaktu s velkými Božími skutky, které se v daném kontextu stávají zřejmé a plodí chválu, díkyčinění, radost, sjednocení srdcí, pomoc ve společných obtížích každodenního soužití, vzájemné posilování ve víře.

Bohužel úbytek presbyterů může na některých místech způsobovat, že není možná každodenní účast na mši svaté. Navzdory tomu je nutno trvale usilovat o stále hlubší porozumění velkolepému daru eucharistie a klást do středu našeho života svaté tajemství Těla a Krve Páně, které je živě přítomno v komunitách, aby je podporovalo a oduševňovalo v jejich putování směrem

²⁹ Srov. CIC, kán 663 § 3; kán. 608.

³⁰ Srov. PO, 6; PC, 6.

k Otci. Z toho vyplývá jako nezbytnost, aby srdcem komunity v každém řeholním domě byla oratoř,³¹ v níž je možno žít svou vlastní eucharistickou spiritualitu prostřednictvím modlitby a adorace. Platí totiž, že právě kolem slavené nebo adorované eucharistie, což je skutečný vrchol každé církevní aktivity, se utváří duchovní společenství, a právě to je také základní předpoklad každého růstu v bratrství. „Odtud tedy musí začínat veškerá výchova v duchu společenství.“³²

15. Společná modlitba dosahuje plnosti své účinnosti, je-li vnitřně spjata s osobní modlitbou. Společná a osobní modlitba jsou totiž v úzkém vztahu a vzájemně se doplňují. Všude a především v některých zemích a kontextu určitých kultur je nezbytné rozhodněji podtrhovat vnitřní aspekt, synovský vztah k Bohu, niterní a snoubenecký dialog s Kristem, osobní prohlubování toho, co bylo prožito a slaveno v komunitní modlitbě, vnitřní i vnější mlčení, jež otvírá prostor k tomu, aby Slovo a Duch mohli obnovovat ty nejskrytější hlubiny lidského nitra. Zasvěcená osoba žijící v komunitě sytí své zasvěcení jak ustavičným osobním rozmlouváním s Bohem, tak komunitními chválami a prosbami.

16. Společná modlitba byla v těchto letech obohacena o různé výrazové formy a způsoby účasti.

Obzvláště plodnou se v mnoha komunitách stala *Lectio divina* a reflexe nad Božím slovem podobně jako sdělování vlastních zkušeností víry a prožívané apoštolské starostlivosti. Odlišnosti věku, formace a charakteru však nabádají k opatrnosti při požadování daných záležitostí od celé komunity. Je vhodné připomenout, že nelze urychlovat dobu potřebnou k jejich provádění. Zmíněné sdílení posiluje víru a naději spolu se vzájemnou úctou a důvěrou, podporuje usmíření a živí bratrskou solidaritu v modlitbě tam, kde je prováděno spontánně a s všeobecným souhlasem.

17. Stejně jako pro osobní modlitbu, tak také pro komunitní modlitbu platí slova Páně: „Je třeba se modlit a neochabovat“ (Lk 18, 1; srov. Sol 5, 17). Řeholní komunita žije ustavičně před tváří svého Pána, jehož přítomnost si musí trvale uvědomovat. Nicméně platí, že společná modlitba má své rytmy, jejichž frekvence (každodenní, týdenní, měsíční a roční) jsou stanoveny vlastním právem daného institutu.

Společná modlitba, která vyžaduje věrné dodržování stanovených hodin, vyžaduje také a především vytrvalost: „Abychom z Písma čerpali vytrvalost a povzbuzení, a tak měli naději (...). Tak budete moci svorně a jedněmi ústy oslavovat Boha, Otce našeho Pána Ježíše Krista“ (Řím 15, 4-6). Věrnost a vytrvalost pomohou kreativním a moudrým způsobem překonávat některé obtíže typické pro určité komunity, jako jsou rozdílnost úkolů a denních rozvrhů, přemíru práce, která člověka pohlcuje, různé druhy únavy.

---

³¹ Srov. CIC, kán. 608.

³² PO, 6.

18. Modlitba k blahoslavené Panně Marii oduševňovaná láskou k ní, modlitba, která nás vede k tomu, abychom Pannu Marii napodobovali, umožňuje, aby její mateřská a exemplární přítomnost představovala velkou oporu v každodenní věrnosti modlitbě (srov. Sk 1, 14) a stávala se pro řeholní komunitu poutem společenství.³³ Matka Páně pomůže k tomu, aby řeholní komunity nabývaly podobu „její“ rodiny, nazaretské rodiny, což je místo, na něž se řeholní komunity musejí duchovně často vypravovat, neboť právě tam bylo evangelium společenství prožíváno obdivuhodným způsobem.

19. Společná modlitba podporuje a posiluje také apoštolské odhodlání. Na jedné straně platí, že tato modlitba je tajemnou silou, která proniká a proměňuje všechny skutečnosti za účelem vykoupení a uspořádání světa. Na druhé straně tato modlitba nachází podněty v apoštolské službě, v jejich každodenních radostech a strastech. To vše se díky modlitbě stává příležitostí k odhalování Pánovy přítomnosti a jeho působení.

20. Jak kontemplativní, tak aktivně zaměřené řeholní komunity, které jsou více apoštolské a žijí hlouběji evangelium, vykazují velmi bohatou zkušenost modlitby. V době, jakou je ta naše, v níž registrujeme opětné probuzení zájmu o transcendentní skutečnosti, se mohou řeholní komunity stávat přednostními místy, kde se činí zkušenost z různými cestami, které člověka přivádějí k Bohu. Řeholní komunita „jakožto rodina sjednocená ve jménu Páně je svou vlastní povahou místem, kde je nutné, aby bylo možno dospívat k plné zkušenosti s Bohem a sdělovat ji ostatním,“³⁴ zejména vlastním bratřím v komunitě. Jestliže mužové a ženy zasvěcení Bohu zanedbají toto setkání s dějinami, když neodpovědí na „hlad po Bohu“ ze strany našich současníků, nepovede to nakonec k tomu, že zmínění lidé se budou pokoušet napájet svou žízeň po Bohu jinde a vydají se po nesprávných cestách?

Osobní svoboda a utváření fraternity

21. „Jeden druhého břemena neste, a tak naplníte Kristův zákon“ (Gal 6, 2). V celé komunitní dynamice zůstává Kristus ve svém velikonočním tajemství vzorem, jak se utváří jednota. Příkázání vzájemné lásky totiž pochází od Něho, a proto se máme vzájemně milovat tak, jak nás miloval On. A On nás miloval natolik, že položil svůj život. Náš život je podílem na Kristově lásce, na jeho lásce k Otci a bratřím, na lásce, která zapomíná na sebe.

To všechno ale není podle přirozenosti „starého člověka“, jenž sice touží po společenství a jednotě, ale nechce a ani není s to platit za to příslušnou cenu v podobě závazků a osobního nasazení. Cesta od starého člověka, jenž má tendenci uzavírat se do sebe, k novému člověku, jenž se daruje druhým, je dlouhá a namáhavá. Svatí zakladatelé realisticky podtrhovali obtíže a úklady

---

³³ Srov. CIC, kán 663, § 4.

³⁴ DC, 15.

nacházející se na tomto přechodu a byli si jasně vědomi toho, že komunita na to vše musí být připravena. Komunita není něčím spontánním a nelze ji vytvořit v krátkém časovém úseku.

Když máme žít jako bratři a sestry, je to spjato s požadavkem procesu vnitřního osvobození. Podobně jako se Izrael po svém vysvobození z Egypta stal Božím lidem teprve po dlouhém a namáhavém putování pouští pod Mojžíšovým vedením, tak také komunita včleněná do Božího lidu je utvářena osobami, jež Kristus vysvobodil a uschoptil milovat tak, jak miluje On, tedy prostřednictvím daru své osvobozující lásky a také prostřednictvím upřímného přijetí těch, kdo je vedou. Kristova láska vylitá do našich srdcí nás motivuje k lásce vůči bratřím a sestrám natolik, že snášíme jejich slabosti, problémy a obtíže, zkrátka a dobře až k plnému sebedarování.

22. Kristus dává člověku dvě základní jistoty, což spočívá jednak v tom, že tato osoba je nekonečně milována, jednak v tom, že může milovat bezvýhradně. Nic jiného nežli Kristův kříž nemůže dát plným a definitivním způsobem uvedené jistoty a svobodu, která z toho vyplývá. Díky tomu se zasvěcená osoba postupně osvobozuje od potřeby stavět se do středu všeho, vlastnit druhého a od strachu ze sebedarování bratřím. Spíše se člověk učí milovat tak, jak je milován Kristem, tedy onou láskou, která je vylita do jeho srdce a uschoptňuje k zapomínání na sebe a k sebedarování, jak to vykonal jeho Pán. Právě díky síle této lásky se rodí komunita jako spojení svobodných a Kristovým křížem osvobozených osob.

23. Uvedené putování osvobozování, které vede k plnému společenství a ke svobodě Božích synů, však vyžaduje odvalu k sebezáporu při přijímání druhého s jeho limity, což platí v první řadě o autoritě. Z mnoha stran se ozvalo mínění, že právě toto bylo jedním ze slabých bodů v období obnovy, která probíhala v těchto letech. Narostly znalosti, bádalo se o různých aspektech společného života, věnovala se ale poněkud menší pozornost asketickému nasazení, které je nezbytné a nenahraditelné pro každé osvobození, jež je s to udělat ze skupiny lidí křesťanskou fraternitu.

Společenství je nabídkou a darem, který však vyžaduje také odpověď, trpělivé usilování a zápolení, aby se překonal spontaneismus a proměnlivost tužeb. Nesmírně vznešený ideál komunity nezbytně vyžaduje obrácení od všeho, co je překážkou společenství.

Komunita bez mystiky nemá duši a bez askeze zase nemá tělo. Vyžaduje od nás „souznění“ mezi Božím darem a osobním nasazením při utváření vtěleného společenství, když se v jistém slova smyslu dává tělo a konkrétnost milosti a daru bratrského společenství.

24. Je třeba přiznat, že uvedená záležitost dnes činí problémy jak mladým, tak těm zralejším. Mladí často přicházejí z kultury, která přemrštěně oceňuje subjektivitu a úsilí o osobní seberealizaci, zatímco ti zralejší bývají zakořeněni ve strukturách minulosti nebo prožívají určité znechucení schůzovnictvím minulých let, které bylo spjato s upovídáním a nejistotou.

Platí-li, že společenství neexistuje bez odhodlání k oběti všech jejích příslušníků, pak je nezbytné, aby se hned na počátku odstranily iluze, že vše závisí na těch ostatních, a aby se člověku pomáhalo s vděčností odhalovat to, co již přijal a ve skutečnosti právě přijímá od druhých. Je správné od počátku člověka připravovat na to, aby byl budovatelem společenství, a nikoli pouze jeho konzumentem; k tomu, aby byl každý odpovědný za růst toho druhého; aby byl otevřený a ochotný přijímat od druhého obdarování; aby byl schopen pomáhat a zároveň ochoten nechat si pomoci; aby byl schopen zastupovat druhé a nechat se druhými zastupovat.

Sdílení společného bratrského života přirozeně okouzluje mladé lidi, jenomže následné vytrvání v reálných podmínkách tohoto života se může stát těžkým břemenem. Vstupní formace proto musí vést rovněž k jasnému vědomí, že život v komunitě vyžaduje oběti a také k přijímání těchto obětí kvůli radostně prožívaným a opravdu bratrským vztahům k ostatním i ke všem typickým postojům vnitřně svobodného člověka.³⁵ Platí totiž, že když ztratíme sebe kvůli bratřím, nalézáme sami sebe.

25. Dále je nezbytné stále připomínat, že cesta seberealizace řeholníků a řeholnic vždycky prochází jejich komunitami. Kdo usiluje o nezávislý a od komunity odtržený život, se jistě nevydal po bezpečné cestě k dokonalosti vlastního stavu. Zatímco západní společnost zdůrazňuje nezávislou osobnost, která se sama realizuje jako individualita jistá si sama sebou, evangelium vyžaduje osoby, které podobně jako obilné zrnо dokáží umřít sobě, aby se nově narodily pro bratrský život.³⁶ Tímto způsobem se z komunity stává „*Schola Amoris* – škola lásky“ pro mladé i ty zralejší. Ve zmíněné škole se člověk učí milovat Boha, bratry a sestry, s nimiž žije, milovat lidstvo, jež tolik potřebuje Boží milosrdenství a bratrskou solidaritu.

26. Komunitní ideál nesmí vést k opomíjení toho, že každá křesťanská skutečnost se buduje na lidské slabosti. „Ideální komunita“ ještě neexistuje, protože dokonalé společenství svatých je cílem našeho putování do nebeského Jeruzaléma. Naše doba je časem přípravy a trvalého budování. Vždy je možno něco zlepšovat a putovat společně směrem ke komunitě, která umí prožívat odpuštění a lásku. Komunity prostě a jednoduše nemohou předejít každému konfliktu. Jednota, která se v nich konstruuje, je vždy jednotou za cenu smíření.³⁷ Nedokonalosti komunit nesmí být příčinou ztráty odvahy.

Komunity totiž každodenně znovu začínají svou pouť podporované učením apoštolů: „V bratrské lásce se navzájem mějte srdečně rádi, v uctivosti předcházejte jeden druhého“ (Řím 12, 10); „Buďte mezi sebou stejného smýšlení“ (Řím 12, 16); „Přijímejte proto jeden druhého do svého společenství, jako i Kristus přijal vás“ (Řím 15, 7); napomínejte jedni druhé (srov. Řím 15, 14); „čekejte jedni na druhé“ (1 Kor 11, 33); „Navzájem si posluhujte láskou“

---

³⁵ Srov. PI, 32-34, 87.

³⁶ Srov. LG, 46 b.

³⁷ Srov. CIC, kán. 602; PC, 15 a.

(srov. Gal 5, 13); „navzájem se potěšujte“ (1 Sol 5, 11); „snášejte se navzájem v lásce“ (Ef 4, 2); „Bud'te k sobě navzájem dobří, milosrdní a jeden druhému odpouštějte“ (Ef 4, 32); „Podřizujte se jeden druhému z úcty ke Kristu“ (Ef 5, 21); „Modlete se jedni za druhé“ (Jak 5, 16); „Opásejte se všichni ve vzájemném styku pokorou“ (1 Petr 5, 5); „Mějme společenství mezi sebou“ (srov. 1 Jan 1, 7); „Prokazujme dobro všem, ale zvláště těm, kdo vírou patří s námi do stejné rodiny“ (Gal 6, 10).

27. Když se jedná o kvalitu společenství duchů a srdcí mezi těmi, kdo jsou povoláni žít společně v komunitě, zdá se být užitečné připomenout potřebu pěstovat ty schopnosti, které jsou přínosné ve všech mezilidských vztazích: vychovanost, zdvořilost, upřímnost, sebekontrola, citlivost, smysl pro humor a duch sdílení. Dokumenty učitelského úřadu církve v posledních letech obsahují mnoho pokynů a užitečných připomínek užitečných pro komunitní soužití, zmiňuje se zde radostná prostota,³⁸ jasnost a vzájemná důvěra,³⁹ schopnost k dialogu,⁴⁰ upřímné přilnutí k užitečné komunitní disciplíně.⁴¹

28. Nakonec nesmíme opomenout, že pokoj a chuť být spolu zůstávají jedním ze znamení Božího království. Radost ze života navzdory obtížím duchovního i lidského putování i každodenním svízelem patří již k Božímu království. Uvedená radost je plodem Ducha svatého a proniká prostotou existence i monotónní osnovou každodennosti. Fraternita bez radosti pomalu vyhasíná. Velmi záhy totiž její příslušníci budou jinde hledat to, co nemohou najít doma. Fraternita naplněná radostí je skutečným darem shůry bratřím, kteří o to umějí prosit a kteří se dokáží vzájemně přijímat, když se nasazují pro věc bratrského života s důvěrou v pomoc Ducha svatého. Tak se naplňují slova žalmu: „Hle, jak je dobré a jak milé, když bratři bydlí pospolu ... tam uděluje Hospodin požehnání, život navěky“ (Žl 133/132, 1-3), „neboť když žijí pospolu, setkávají se ve shromáždění církve a prožívají svornost v lásce a jednotě vůle.“⁴²

Toto svědectví radosti činí řeholní život velmi přitažlivým, je zdrojem nových povolání a představuje oporu pro vytrvalost. Je proto důležité tuto radost v řeholní komunitě pěstovat: nadmíra práce ji může uhasit, přemrštěná horlivost v určitých záležitostech riskuje, že se na ni zapomene, ustavičné dotazování se po vlastní identitě a budoucnosti ji může zamlžovat. Avšak schopnost společně slavit, dopřát si okamžiky osobní a komunitní uvolněnosti, odloučit se někdy na chvíli od vlastní práce, radovat se z radosti spolubratra, pečlivá pozornost vůči potřebám bratří a sester, důvěryplné nasazení v apoštolské práci, čelit situacím v duchu milosrdenství, kráčet k setkání se zítřkem s nadějí, že vždy a všude se setkáváme s Pánem, to všechno posiluje pokoj, mír, radost, a proto se to také stává silou apoštolského působení. Radost je vynikajícím dokladem evangelijního charakteru určité řeholní komunity, což je cílový bod procesu,

---

³⁸ Srov. ET, 39.

³⁹ Srov. PC, 14;

⁴⁰ Srov. CIC, kán. 619.

⁴¹ Srov. ET, 39; EE, 19.

⁴² HILARIUS, *Tract. In Ps.*, 132, 244.

který nemůže být bez obtíží a strážní, který je však možný, opírá-li se o modlitbu: „v naději se radujte, v soužení buďte trpěliví, v modlitbě vytrvalí“ (Řím 12, 12).

Komunikovat proto, abychom společně rostli

29. V obnově probíhající v těchto letech se ukazuje, že komunikace patří mezi ty prvky lidské existence, jejichž význam pro život řeholní komunity roste. Silně pociťovaná potřeba posílit bratrský život určité komunity s sebou nese tomu odpovídající požadavek širší a intenzivnější komunikace. Když se máme stávat bratry a sestrami, je nezbytné, abychom se znali. Když se máme poznat, je zřejmé, že potřebujeme širší a hlubší komunikaci. Dnes se setkáváme se zvýšenou pozorností vůči rozličným aspektům komunikace, i když se to v jednotlivých řeholních komunitách a v rozličných oblastech světa projevuje v různou měrou a odlišným způsobem.

30. Komunikace uvnitř institutů vykazuje velký rozvoj. Vzrostl počet pravidelných setkávání jejich členů na ústřední, regionální i provinční rovině, představení běžně rozesílají listy a rady, častěji navštěvují jednotlivé komunity, rozšířil se obyčej vydávat interní věstníky a periodika. Tato široká komunikace rozvíjející se na různých úrovních při respektování vlastní tvárnosti daného institutu utváří těsnější svazky, posiluje rodinného ducha a účast na osudech celého institutu, probouzí vnímavost vůči obecnějším problémům, spojuje zasvěcené osoby kolem jejich společného poslání.

31. Také na komunitní úrovni se ukázalo jako velmi pozitivní, když se pravidelně, často každý týden, konají setkání, na nichž řeholníci a řeholnice hovoří o problémech své komunity, institutu, církve a o zásadních církevních dokumentech. Jedná se o užitečné příležitosti také k naslouchání druhým, ke sdělování vlastních myšlenek, k promýšlení a hodnocení toho, co bylo vykonáno, ke společné reflexi a plánování.

Bratrský život, zejména ve větších komunitách, potřebuje uvedené momenty k tomu, aby mohl růst. V těchto okamžicích je třeba vyloučit jakékoli jiné zaměstnání, protože zmíněné momenty komunikace jsou důležité rovněž k tomu, aby se v jednotlivých členech probouzelo vědomí spoluodpovědnosti, i k tomu, aby člověk dokázal začleňovat svou vlastní práci nejen do širšího kontextu života řehole, církve a světa, do něhož je vyslán, ale rovněž do kontextu života vlastní komunity. Je třeba, aby v tomto procesu pokračovaly všechny komunity a aby přizpůsobily komunitnímu rozměru své existence také své životní rytmy, způsoby a také svá zaměstnání. V případě kontemplativních komunit daná záležitost vyžaduje respekt k vlastnímu stylu života.

32. To ale rozhodně není vše. Mnozí pociťují potřebu intenzivnější komunikace mezi řeholníky uvnitř vlastní komunity. Scházející nebo chatrná komunikace totiž obvykle vede oslabení bratrství, protože se nezná život těch

ostatních, což pak spolubratra odcizuje a činí vztah k němu do jisté míry anonymním, dokonce dochází k tomu, že mohou vznikat situace izolovanosti a osamocení. V některých komunitách se objevuje stížnost na slabou kvalitu zásadní komunikace ohledně duchovních dober. Často se vede komunikace týkající se okrajových problémů, avšak jen zřídka se sděluje to, co je životně důležité a zásadní v procesu zasvěcení. Důsledky takového stavu mohou být bolestné, protože duchovní zkušenost nabývá poněkud protismyslně individualistické rysy. Vedle toho daná situace podporuje mentalitu, která pečuje o sebe a která bývá spjata s necitlivostí vůči druhému. Zároveň se poznenáhlu stále více vyhledávají nosné vztahy mimo vlastní komunitu.

Daný problém je třeba jasně pojmenovat, věnovat mu pozornost, postupovat sice nenásilně, ale také s rozhodností a tvořivostí, když se hledají způsoby a prostředky, které by všem umožnily naučit se postupně dělit se s ostatními o dary Ducha svatého, které tak budou skutečně k dispozici pro všechny a všechny také budou vzdělávat (srov. 1 Kor 12, 7), to vše se ale musí dít v duchu bratrství a prostoty.

Společenství se opravdu rodí ze sdílení darů Ducha svatého. Je to sdílení víry a ve víře a platí o něm, že pouto bratrství je tím silnější, čím zásadnější a životnější je to, co se nabízí k dispozici všem. Uvedená komunikace je užitečná také k tomu, aby se řeholníci učili stylu sdílení, což pak jednotlivci v apoštolském díle umožní „vyznávat víru“ prostými a srozumitelnými slovy, aby tomu mohli rozumět a těšit se z toho všichni.

Je možno využívat různé formy sdílení duchovních dober. Kromě těch, o nichž padla již zmínka (sdílení slova a zkušenosti Ducha, komunitní rozlišování, komunitní projekt),⁴³ lze připomenout také bratrské napomínání, zkoumání života a ostatní typické tradiční formy. Jsou to konkrétní způsoby, jak dávat k dispozici ostatním a rozlévat do komunity dary, které Duch svatý štědře uděluje k jejímu zvelebení a kvůli jejímu poslání ve světě. To všechno nabývá většího významu v naší době, kdy v jedné komunitě mohou společně žít řeholníci nejen rozdílného věku, ale také odlišných ras, s různou kulturní a teologickou formací, řeholníci, kteří v těchto pohnutých letech vyznačujících se pluralismem, prošli rozdílnými zkušenostmi. Bez dialogu a naslouchání se riskuje, že vedle sebe budou existovat paralelní a nespojitě zkušenosti, což je značně vzdáleno od ideálu bratrství.

33. Každá forma komunikace má svůj vlastní průběh a nese s sebou specifické psychologické těžkosti, s nimiž je možno se vyrovnávat pozitivním způsobem rovněž za pomoci lidské vědy. Některé komunity kupříkladu s užitkem využily pomoc ze strany odborníků v oblasti komunikace, psychologie a sociologie. Jedná se o výjimečné prostředky, jejichž aplikaci je třeba velmi moudře zvažovat. Mohou je využívat ty komunity, které mají touhu zbořit zeď oddělující jedny od druhých, jež někdy v komunitě může vzniknout.

---

⁴³ Srov. čl. 14, 16, 28, 31 a 32.

Tyto lidské techniky mohou být užitečné, nejsou však samy o sobě dostačující. Pro každého totiž nevyhnutelně platí, aby měl otevřené srdce vůči bratrovi, aby v sobě pěstoval evangelijní schopnost přijímat od druhých to, co oni chtějí darovat a sdělovat. Každý totiž v první řadě komunikuje svou vlastní existencí.

„Dovršte mou radost tím, že budete stejně smýšlet, že vás bude všechny pojít jedna láska, že budete svorní a jednomyslní. Nic nedělejte z hašteřivosti nebo touhy po prázdné slávě, ale z pokory ať každý z vás pokládá druhého za lepšího, než je sám. Nikdo z vás ať nehledí jenom na vlastní prospěch, ale i na prospěch druhých. Mějte v sobě to smýšlení, jaké měl Kristus Ježíš“ (Flp 2, 2-5).

Právě v tomto klimatu mohou způsoby a různé techniky komunikace, které jsou v souladu s řeholním životem, přinášet výsledky podporující vzrůst v bratrství.

34. Značný vliv hromadných sdělovacích prostředků na život a mentalitu našich současníků se dotýká také řeholních komunit a nezřídka také podmiňuje jejich vnitřní komunikaci. Komunita, která si je vědoma jejich vlivu, se učí používat tyto prostředky k lidskému a komunitnímu růstu, s evangelijní jasností a vnitřní svobodou lidí, kteří se naučili znát Krista (srov. Gal 4, 17-23). Tyto sdělovací prostředky totiž často předkládají mentalitu a způsob života, který je nutno ustavičně konfrontovat s evangeliem. V dané záležitosti se z mnoha stran ozývá požadavek hlubší formace ke kritickému a plodnému využívání uvedených sdělovacích prostředků. Proč právě z této otázky neučinit předmět hodnocení, ověřování a plánování při pravidelných komunitních setkáních?

Zejména skutečnost, že se televize stane jedinou formou rekreace, často představuje překážku meziosobních vztahů, ba někdy jim dokonce brání, omezuje se tak bratrská komunikace, zmíněná situace může dokonce poškozovat samotný zasvěcený život. Je nutné usilovat o odpovídající vyváženost v umírněném a opatrném využívání sdělovacích prostředků,⁴⁴ které bude provázeno komunitním rozlišováním, což vše může komunitě napomoci k tomu, aby lépe poznala komplexnost světa kultury, aby dané záležitosti přijímala kriticky a soudně, a konečně aby dokázala vyhodnocovat vliv daných záležitostí na různé způsoby služby evangeliu.

V souladu s rozhodnutím pro specifický způsob života, který je charakterizován jasnějším oddělením od světa, se musí kontemplativní komunity cítit ještě více zavázány k tomu, aby si uchovaly usebrané prostředí, přičemž se budou držet norem obsažených ve vlastních konstitucích, kde se také hovoří o využívání společenských sdělovacích prostředků.

Řeholní komunita a zrání lidské osoby

---

⁴⁴ Srov. DC, 14; PI, 13; CIC, kán. 666.

35. Řeholní komunita právě proto, že je „*Schola Amoris* – školou lásky“, která člověku pomáhá růst v lásce k Bohu a vůči bratřím, je také místem lidského zrání.

Tato cesta je náročná, protože s sebou nese zřeknutí se dober, která jsou bezesporu velmi hodnotná,⁴⁵ nicméně nejde o něco nemožného. To dokazuje zástup svatých a světic i obdivuhodné postavy řeholníků a řeholnic, kteří dokázali, že zasvěcení Kristu „není na překážku rozvoji lidské osobnosti, nýbrž svou povahou jí velice prospívá.“⁴⁶

Putování k lidské dospělosti, která je předpokladem života, z něhož vyzařuje evangelium, je procesem bez omezení, neboť s ním souvisí ustavičné „obohacování“ nejen o duchovní hodnoty, ale také o hodnoty psychologického, kulturního a sociálního řádu.⁴⁷

Mohutné proměny v oblasti kultury a zvyklostí, které jsou však zaměřeny více k materiálním skutečnostem než k duchovním hodnotám, vyžadují, aby se věnovala pozornost těm oblastem, v nichž se dnešní lidé zdají být obzvláště zranitelní.

Identita

36. Proces zrání probíhá jako vlastní identifikace s Božím povoláním. Nejistá identita může člověka motivovat zejména v obtížných situacích k nesprávně pojímané seberealizaci, která má extrémní potřebu pozitivních výsledků, schvalování ze strany druhých, což bývá spjato s přemrštěnou obavou ze selhání a s depresi, které následují po neúspěchu.

Identita zasvěcené osoby souvisí s duchovním zráním, je to dílo Ducha svatého, jenž člověka má k tomu, aby se spodoboval s Kristem, a to specifickým způsobem, jež je v souladu s „původním charismatem, které členům příslušného institutu zprostředkuje evangelium.“⁴⁸ Velmi důležitá je proto pomoc duchovního vůdce, který dobře zná a respektuje spiritualitu a poslání daného institutu, aby „rozlišil působení Boží, doprovázel bratry po cestách Páně, posiloval život solidní naukou a prožívanou modlitbou.“⁴⁹ Takovéto doprovázení je obzvláště důležité v období vstupní formace a je velmi užitečné po celý zbytek života kvůli „růstu v Kristu“.

Také kulturní zrání napomáhá k tomu, aby se člověk vyrovnával s výzvami poslání, když si tímto způsobem osvojuje nezbytné prostředky pro rozlišování toho, kam směřuje současná doba, a kvůli schopnosti vypracovávat příslušné odpovědi, jejichž prostřednictvím se evangelium bude stávat ustavičnou alternativní nabídkou vedle nabídek tohoto světa, přičemž bude umět využívat to pozitivní a očišťovat to od zárodků zla. Daná dynamika způsobuje,

---

⁴⁵ Srov. LG, 46.

⁴⁶ LG, 46.

⁴⁷ Srov. EE, 45.

⁴⁸ EE, 45.

⁴⁹ EE, 45.

že zasvěcená osoba a řeholní komunita budou představovat evangelijní nabídku, která zviditelňuje Kristovu přítomnost v tomto světě.⁵⁰

Citová stránka osobnosti

37. Společný bratrský život vyžaduje ode všech odpovídající psychologickou vyváženost, v jejímž rámci by mohl dozrávat citový život jednotlivce. Základní složkou daného zrání je, jak jsme podotkli výše, citová svoboda, díky níž zasvěcená osoba miluje své vlastní povolání a miluje druhé v souladu se svým povoláním. Právě tato svoboda a zralost umožňuje dobře prožívat afektivitu, a to jak uvnitř, tak navenek komunity.

Milovat vlastní povolání, vnímat ho jako platný důvod vlastního zasvěceného života, pojímat zasvěcení jako opravdovou, krásnou a dobrou skutečnost, která je spjata s darem pravdy, krásy a dobra vzhledem k vlastní existenci, to všechno dává osobě sílu a autenticitu, jistotu ohledně vlastní totožnosti, která nemá zapotřebí určité kompenzace a podpory týkající se také citové oblasti, a posiluje pouta, která vážou zasvěcenou osobu k prožívání vztahů bratrství a přátelství. Milovat povolání znamená také milovat církev, milovat vlastní institut a vnímat komunitu jako svou vlastní rodinu.

Milovat podle vlastního povolání znamená milovat stylem toho, kdo v každém mezilidském vztahu touží být jasným znamením Boží lásky, kdo nedobývá ani nevlastní, ale chce dobro a přeje si dobro toho druhého tak, jak ho chce dobrotivý Bůh.

Proto je také nezbytná specifická formace afektivity, která by propojovala lidský aspekt s aspektem ve vlastním slova smyslu duchovním. V dané věci se jeví být velmi užitečné direktivy obsažené v dokumentu *Potissimum Institutioni* ohledně rozlišování v záležitosti citové vyváženosti, především pak vyváženosti v sexuální oblasti, a ohledně schopnosti žít v komunitě.⁵¹

Nicméně platí, že obtíže v této oblasti bývají často mohutnou ozvěnou problémů, které mají původ někde jinde. Afektivita a sexualita prožívaná narcistickým a adolescentním nebo tvrdě represivním způsobem může být důsledkem negativních zkušeností, které předcházely vstupu do komunity, ale rovněž důsledkem neshod v komunitě a na poli apoštolátu. Velmi důležitá je proto přítomnost bohatého a vroucího bratrského života, jenž „snáší břemeno“ poraněného bratra, který potřebuje pomoc.

Jestliže je tedy nezbytná určitá zralost k tomu, aby člověk mohl žít v komunitě, je k dozrávání řeholníka rovněž nezbytný srdečný bratrský život. Dojde-li komunita v určitém případě ke konstatování snížené citové autonomie některého bratra nebo sestry, pak by odpovědí na tuto eventualitu měla být štedrá a opravdově lidská láska, jako tomu bylo u Pána Ježíše a mnoha svatých řeholníků, láska, která se umí dělit o úzkosti a radosti, obtíže a naděje, láska

---

⁵⁰ Srov. LG, 44.

⁵¹ Srov. PI, 43.

vroucí, která tryská z obnoveného srdce, jež dokáže přijímat celou osobu. Tato starostlivá a ohleduplná, nikoli posesivní, nýbrž velkodušná láska by měla sloužit tomu, aby z ní bylo cítit blízkost lásky Páně, té lásky, v jejíž síle Boží Syn prostřednictvím kříže zjevil, že nelze pochybovat o tom, že jsme milováni Láskou.

Obtíže

38. Obzvláštní příležitostí k lidskému zrání a dosahování křesťanské zralosti je soužití s osobami, které trpí, které se v komunitě necítí dobře a které jsou kvůli tomu pro bratry příčinou strádání a narušují komunitní život.

V první řadě je třeba si klást otázku, z čeho vyplývá toto utrpení: Jedná se o vadu charakteru, o úkoly, které člověku připadají nad jeho síly, o závažné nedostatky ve formaci, o příliš rychlé změny, k nimž došlo v těchto letech, o příliš autoritářské podoby vlády, o duchovní obtíže? Mohou také nastat dokonce takové situace, v nichž autorita musí jasně připomenout, že společný život někdy vyžaduje oběť a může nabývat podoby „nejtvrdší kajícínosti“. Nicméně vyskytují se rovněž případy, v nichž je nezbytné využít lidské vědy, především tam, kde je zřejmé, že jednotlivec není s to žít komunitním životem kvůli nedostatečné psychické zralosti a velké křehkosti nebo kvůli převážně patologickým důvodům. Využití takovýchto zásahů se ukázalo být užitečné nejen v době léčení, když patologický stav začne být více či méně zjevný, ale také v oblasti prevence, aby se napomohlo odpovídajícímu výběru kandidátů a aby se v některých případech poskytla pomoc skupině formátorů při řešení specifických pedagogických a formačních problémů.⁵² Každopádně platí, že při výběru odborníka je třeba dát přednost osobě, která je věřící a obeznámená s řeholním životem a s jeho vlastní dynamikou. Ještě vhodnější je, když se jedná o osobu zasvěcenou. Využití zmíněných prostředků bude opravdu účinné, když bude diskrétní a nebude považováno za všelék, a to také proto, že touto cestou nelze řešit všechny problémy, neboť odborníci „nemohou nahradit opravdové duchovní vedení.“⁵³

Od Já k My

39. Respekt vůči osobě doporučovaný II. vatikánským koncilem a následnými dokumenty⁵⁴ měl pozitivní vliv na komunitní praxi. Zároveň se ale s větší či nižší intenzitou a v jednotlivých geografických oblastech v nestejně míře rozšířily rozličné podoby individualismu jako potřeba protagonismu, přemrštěný důraz na vlastní tělesnou, psychickou a profesionální zdatnost, upřednostňování soukromé práce a práce přinášející prestiž vlastnímu jménu,

---

⁵² Srov. PI, 43. 51, 61.

⁵³ Srov. PI, 52.

⁵⁴ Srov. PC, 14 c; CIC, kán. 618; EE, 49.

dávání absolutní priority vlastním osobním aspiracím a vlastní individuální dráze bez ohledu na druhé a bez vztahu ke komunitě.

Na druhé straně je dlužno podotknout, že je třeba usilovat o ne vždy snadno dosažitelnou vyváženost mezi ohledem vůči osobě a společným dobrem, mezi požadavky a potřebami jednotlivců a komunity, mezi osobními charismaty a apoštolským projektem příslušné komunity. To vše s vyloučením tříštivého individualismu i rovnostářského komunitarismu. Řeholní komunita je místem, kde každodenně dochází k trpělivému přechodu od Já k My, od mého nasazení k nasazení svěřenému komunitě, od sledování „mých záležitostí“ k úsilí o „věc Kristovu“. Řeholní komunita se tak stává místem, kde se člověk každodenně učí onomu obnovenému smýšlení, které umožňuje prožívání bratrského společenství prostřednictvím bohatství rozličnosti darů a zároveň zaměřuje ony dary k fraternitě a spoluodpovědnosti za apoštolský záměr komunity.

40. Má-li se dosáhnout této komunitní a apoštolské „harmonie“, je nezbytné:

a) Společně slavit dar povolání a poslání a děkovat za něj. Jedná se o dar, který zásadně překračuje individuální a kulturní odlišnosti. Podporovat kontemplativní postoj vůči Boží moudrosti, neboť Bůh poslal určité bratry komunitě proto, aby byli jedni pro druhé darem. Chválit Hospodina za to, co každý bratr zprostředkuje z Kristovy přítomnosti a jeho slova.

b) Pěstovat vzájemný respekt, který umožňuje přijímat pomalejší postup těch slabších a zároveň se nesnažit zabraňovat rozkvětu mohutnějších osobností. Respekt, který podporuje tvořivost, ale který zároveň dokáže připomínat odpovědnost vůči druhým a podtrhovat solidaritu.

c) Zaměřovat se ke společnému poslání. Každý institut má své poslání, na němž má každý člen spolupracovat podle svých darů. Putování zasvěcené osoby spočívá právě v tom, že stále více odevzdává Pánu všechno, co má, i všechno, čím je, kvůli poslání své řeholní rodiny.

d) Připomínat, že apoštolské poslání je svěřeno v první řadě komunitě, což s sebou často nese správu děl, která patří institutu. Odevzdání se takovému komunitnímu apoštolátu přispívá k zrání zasvěcené osoby a dává jí růst na její specifické cestě ke svatosti.

e) Když jsou jednotlivcům poslušností svěřována osobní poslání, je třeba dbát na to, aby se považovali za vyslance komunity. Komunita zase má dbát o jejich oprávněnou odloučenost a věnovat jim pozornost při posuzování komunitních apoštolských úkolů. V průběhu formační doby může dojít k tomu, že navzdory dobré vůli se ukáže být nemožné integrovat dary určité zasvěcené osoby do fraternity a společného poslání. Pak je třeba si položit otázku: „Boží dary v této osobě (...) vedou k jednotě a prohlubují společenství? Jestliže ano, lze ji přijmout. V opačném případě, i když se dané záležitosti samy o sobě mohou jevit jako velmi dobré a navzdory tomu, že některým členům komunity se mohou jevit jako lákavé, takoví lidé nejsou vhodní pro tento specifický

institut. Opravdu není moudré tolerovat velmi odlišné linie rozvoje, které neposkytují pevný základ pro jednotu institutu.“⁵⁵

41. V těchto letech vzrostl počet komunit s malým počtem členů, a to především kvůli potřebám apoštolátu. Uvedené komunity mohou rovněž přispívat k rozvoji těsnějších vztahů mezi řeholníky, k hlouběji prožívané modlitbě a vzájemně bratrštějšímu přebírání odpovědnosti.⁵⁶

Vyskytují se ale také diskutabilní prvky, jakou je kupříkladu sladění přání nebo mentality. V takovém případě je totiž snadné, že komunita se uzavře a může dospět k tomu, že vyčleňuje některé své složky, když přijímá, nebo odmítá určitého bratra poslaného představenými. To je však v rozporu se samotnou povahou řeholní komunity a její funkcí být znamením. Selektivní homogenita kromě toho, že oslabuje apoštolskou účinnost, vede ke ztrátě síly vzhledem k pneumatickému prvku komunity a oslabuje její svědectví vzhledem k duchovním skutečnostem, na nichž se zakládá. Úsilí o vzájemné přijetí a nasazení při překonávání obtíží, jež jsou typické pro heterogenní komunity, dokládá transcendentní povahu pohnutek, které vedly k jejich vzniku. Zkrátka a dobře platí, že „síla se tím zřejměji projeví ve slabosti“ (2 Kor 12, 9-10). V komunitě je člověk ne proto, že si to sám vybral, nýbrž proto, že ho k tomu vyvolil Pán.

42. Jestliže kultura západního ražení může vést k individualismu, který činí bratrský život ve společenství suchopárným, jiné kultury mohou naopak vést ke komunitarismu, který zase značně ztěžuje správné oceňování lidské osoby. Všechny podoby kultury proto musí být evangelizovány.

Přítomnost řeholních komunit, které v procesu obrácení směřují k bratrskému životu, v němž se osoba dává k dispozici bratřím, nebo k tomu, že „skupina“ podporuje rozvoj osoby, je znamením jak proměňující síly evangelia, tak přicházejícího Božího království.

Mezinárodní instituty, v nichž žijí příslušníci pocházející z různých kultur, mohou přispívat k vzájemné výměně darů, jehož prostřednictvím jedni druhé obohacují i korigují, když mají společné zaměření prožívat stále hlouběji evangelium osobní svobody a bratrského společenství.

Být komunitou, která se trvale formuje

43. Komunitní obnově vzešlo mnoho prospěchu z trvalé formace, kterou doporučuje a jejíž základní linie vytyčuje dokument *Potissimum Institutioni*.⁵⁷ Trvalá formace je mnohými odpovědnými činiteli řeholních institutů považována pro budoucnost za životně důležitou záležitost. Navzdory určitým nejistotám (obtíže se syntetizováním různých aspektů trvalé formace, problémy

---

⁵⁵ EE, 22; srov. také MR, 12.

⁵⁶ Srov. ET, 40.

⁵⁷ Srov. PI, 66-69.

s přesvědčováním všech příslušníků komunity, nároky apoštolátu, který člověka často absorbuje, hledání vyváženosti mezi činností a formací) započala většina institutů s prací na poli trvalé formace, a to jak na ústřední, tak na místní úrovni. Jeden z cílů spočívá v utváření zralých, evangelijních a bratrských komunit, které jsou schopny promítat trvalou formaci do každodenního života. Řeholní komunity jsou totiž místem, kde se velké záměry stávají skutečností díky trpělivému a vytrvalému úsilí bratří a sester. Řeholní komunita je místem a přirozeným prostředím procesu zrání všech členů, kde se každý stává odpovědným za růst toho druhého. Řeholní komunita je také místem, kde si členové den po dni pomáhají k tomu, aby dokázali odpovídat na potřeby těch posledních a na výzvy vzcházející od současné společnosti jako zasvěcené osoby, které jsou nositelkami společného charismatu. Nezřídka se stává, že tváří v tvář problémům, které je třeba řešit, se objevují různé odpovědi, což má celkem pochopitelně vliv na komunitní život. Z toho vyplývá konstatování, že jedním z cílů, který je dnes považován za velmi důležitý, spočívá v integraci osob, které se vyznačují různou formací a odlišnými pojetími apoštolátu do jednoho způsobu komunitního života, kde odlišnosti nejsou tolik příležitostí ke sporům, jako spíše možností k vzájemnému obohacování. V tomto pluralitním a proměnlivém kontextu je stále důležitější sjednocující úloha těch, kdo jsou za komunitu odpovědní. Právě oni by měli při naplňování svého úkolu animace bratrského a apoštolského života využívat specifických pomůcek trvalé formace.

Na základě zkušeností těchto let je třeba vyzdvihnout zejména dva aspekty: komunitní rozměr evangelijních rad a charisma.

Komunitní rozměr evangelijních rad

44. Řeholní sliby jsou výrazem osobního sebedarování Bohu a církvi; je to však zároveň sebedarování prožívané v komunitě určité reholní rodiny. Řeholník není povolán pouze určitým individuálním způsobem, ale také „*spolupovolán*“, je povolán spolu s dalšími, s nimiž „*sdílí*“ každodenní existenci.

Existuje souvislost mezi „*Ano*“ Bohu a tím, že toto rozhodnutí sjednocuje jednotlivé zasvěcené osoby do téže živé komunity. Společně sjednoceni jediným „*Ano*“ a Duchem svatým reholníci každého dne odhalují, že jejich následování „*poslušného, chudého a čistého*“ Krista je prožíváno ve fraternitě, jak tomu bylo s učedníky, kteří následovali Ježíše v době jeho veřejného působení. Sjednoceni s Kristem jsou tudíž zároveň povoláni k tomu, aby byli vzájemně sjednoceni. Jsou zajedno v poslání vzepřít se idolatrii moci, vlastnění a požitkářství.⁵⁸

Tímto způsobem *poslušnost* spojuje a sjednocuje různé vůle v jednu jedinou bratrskou komunitu, která je obdařena specifickým posláním, jež má naplňovat v církvi. Poslušnost je „*Ano*“ záměru Boha, jenž svěřil specifickou úlohu určité skupině osob. Nese s sebou sepětí s posláním i komunitou, která má

---

⁵⁸ Srov. RPU, 25.

zde a nyní vykonávat svou službu. Poslušnost vyžaduje také to, aby řeholník měl jasný zrak víry, když pohlíží na představené, kteří „vykonávají svůj úkol v duchu služby a vedení,“⁵⁹ a mají bdít nad souladem apoštolské práce a příslušného poslání. Právě ve společenství s představenými se má uskutečňovat Boží vůle, která jediná může vést ke spáse.

Chudoba jako sdílení dober, a to i těch duchovních, byla již od počátku základem bratrského společenství. Chudoba jednotlivců, která s sebou nese určitý prostý a strohý způsob života, nejenže člověka osvobozuje od starostí vyplývajících z osobního vlastnictví, ale také vždy obohacovala komunitu, která se tak mnohem účinněji mohla oddat službě Bohu a chudým. Chudoba má ekonomický rozměr. Bratrský život je zraňován a oslabován, když existuje možnost disponovat penězi, jako kdyby se jednalo o osobní vlastnictví, a to jak pro sebe, tak pro své vlastní příbuzné, když někdo žije příliš odlišným stylem života nežli spolubratři a chudí, v jejichž středu se často komunita nachází.

Rovněž „chudoba ducha“, tedy pokora, prostota, uznání darů v těch ostatních, oceňování evangelijních hodnot, jako je život s Kristem skrytý v Bohu, úcta ke skryté oběti, pozitivní přístup k těm posledním, nasazování se v záležitostech, které s sebou nenesou odměnu ani uznání ... to všechno jsou aspekty pocházející z chudoby a sjednocující bratrský život. Komunita chudých je s to být solidární s chudými a vyjevovat tak, co je jádrem evangelizace, protože konkrétním způsobem představuje proměňující sílu blahoslavenství.

Komunitní rozměr zasvěcené *čistoty*, která se rozhodným způsobem týká mysli, srdce a těla, vyjadřuje velkou svobodu pro lásku k Bohu a ke všemu, co je jeho. Jedná se o nerozdělenou lásku, která je právě proto naprostou odhodlaností milovat všechny lidi a sloužit jim tím, že se zpřítomňuje láska Kristova. Uvedená láska, nesobecká, neposesivní, neotročící vášním, ale naopak univerzální, nezištná, svobodná a osvobozující, má zásadní význam pro naplňování poslání a její vzrůst se pěstuje právě v bratrském životě. Uvedeným způsobem ti, kdo prožívají zasvěcený celibát, představují znamení onoho obdivuhodného sňatku, „který byl ustaven Bohem a plně se zjeví v příštím věku, totiž spojení církve s jediným ženichem Kristem.“⁶⁰

O uvedenou komunitní dimenzi slibů je třeba trvale pečovat a prohlubovat ji, což jsou typické záležitosti trvalé formace.

Charisma

45. To je druhý přednostní aspekt trvalé formace zaměřené na rozvoj bratrského života. „Řeholní zasvěcení ustavuje zvláštní společenství mezi řeholníkem a Bohem, v Bohu pak společenství mezi členy téhož institutu (...) Jeho základem je společenství v Kristu stojící na jednom charismatu.“⁶¹ Poměr k vlastnímu zakladateli a charismatu, které je prožíváno, předáváno a střeženo,

---

⁵⁹ Srov. MR, 13.

⁶⁰ PC, 12; srov. CIC, kán 607.

⁶¹ EE, 18; srov. MR, 11-12.

prohlubováno a rozvíjeno v průběhu života institutu,⁶² se tudíž ukazuje jako jedna ze základních složek jednoty komunity. Žít v komunitě totiž znamená společně se všemi žít podle Boží vůle, podle zaměření charismatického daru, jež zakladatel obdržel od Boha a který pak předal svým učedníkům a pokračovatelům.

Obnova probíhající v těchto letech opětovně upozornila na původní charisma a rovněž prostřednictvím bohaté teologické reflexe⁶³ přispěla k jednotě komunity, která je vnímána jako nositelka téhož daru Ducha svatého, který je třeba sdílet spolu s bratry a jehož prostřednictvím lze obohacovat církev „pro život světa“. Z uvedeného důvodu jsou velmi vhodné ony formační programy, které obsahují periodické kursy studia a modlitební reflexe zaměřené na zakladatele, charisma a konstituce. Prohloubené porozumění charismatu vede k jasnějšímu pojetí vlastní identity, kolem níž je pak snadnější vytvářet jednotu a společenství. Toto porozumění následně umožňuje tvořivou adaptaci vůči novým situacím, což nabízí pozitivní perspektivy vzhledem k budoucnosti daného institutu. Nedostatečná vyjasněnost v dané záležitosti může vcelku snadno způsobovat nejistotu týkající se záměrů, zranitelnost ze strany okolního prostředí, kulturních proudů, a dokonce také i ze strany apoštolských požadavků, kromě toho to může vést k neschopnosti přizpůsobení a obnovy.

46. Je tudíž nezbytné pěstovat charismatickou identitu také proto, aby se předcházelo *zevšeobecnování*, které je velkým nepřítelem životnosti řeholní komunity. V dané souvislosti bylo upozorněno na určité situace, které v těchto letech zraňovaly a ještě zraňují řeholní komunity:

- zevšeobecnující způsob, což znamená, že schází specifické předávání vlastního charismatu při pojmání určitých indikací ze strany partikulární církve nebo některých rad, jež pocházejí z odlišných spiritualit;

- určitý typ zapojování se do církevních hnutí, což vystavuje jednotlivé řeholníky mnohoznačnému jevu „dvojitosti“;

- při nevyhnutelných a často také plodných vztazích s laiky, především se spolupracovníky, dochází k určitému přizpůsobování se laickému typu smýšlení. Místo toho, aby se v dané situaci předkládalo vlastní řeholní svědectví v podobě bratrského obdarování, jímž prozařuje křesťanská opravdovost, se řeholníci mezi laiky v jistém slova smyslu ztrácejí, když přebírají jejich způsoby myšlení a jednání, což vede k umenšování přínosů vyplývajících z vlastního zasvěcení;

- přemrštěná spřízněnost s požadavky rodiny, s ideály určitého národa, rasy, kmene či společenské skupiny, což vše představuje riziko, že charisma bude inklinovat k pozicím nebo zájmům určité strany.

Zevšeobecnování, které redukuje řeholní život na vybledlé a všem společné minimum, vymazává krásu a plodnost rozličnosti charismat, jež vzbudil Duch svatý.

---

⁶² Srov. MR, 11.

⁶³ Srov. MR, 11-12; EE, 11, 41.

Autorita ve službě bratrství

47. Existuje rozšířené mínění, že vývoj posledních let přispěl k zrání bratrského života v komunitách. Klima soužití se v mnoha komunitách zlepšilo. Dává se větší prostor aktivní účasti všech, přešlo se od společného života, v němž se příliš zdůrazňovalo zachovávání předpisů, k životu pozornějšímu vůči potřebám jednotlivců a pečlivějšímu vůči lidské dimenzi existence. Úsilí o utváření komunit, které jsou méně formalistické a autoritářské, které jsou zároveň bratrštější a na nichž jednotlivci více participují, to vše je považováno za zřejmé plody obnovy, k níž došlo v posledních letech.

48. Tento pozitivní vývoj je však někdy vystaven riziku ztráty důvěry k autoritě a smyslu pro ni. Touha po hlubším společenství mezi členy komunity a pochopitelná reakce vůči strukturám, které byly vnímány jako příliš autoritativní a strohé, vedly k tomu, že se nechápala autorita v celé své šíři. Někteří se dokonce domnívají, že autorita není k životu komunity nezbytná. Jiní degradují autoritu na pouhou koordinaci iniciativ jednotlivých členů institutu. Proto došlo k tomu, že určitý počet komunit se dostal do situace, v nichž žily tyto komunity bez představeného. Jindy zase docházelo k tomu, že se všechna rozhodnutí přijímala pouze kolektivním způsobem. To všechno s sebou nese nebezpečí, které není pouze hypotetické, totiž že komunitní život bude vykazovat známky roztržitosti, že se nevyhnutelně budou privilegovat díla jedinců a zároveň se bude zamlžovat úloha autority, která má nezastupitelné místo nejen v procesu rozvíjení bratrského života v komunitě, ale také pro duchovní putování zasvěcené osoby. Platí však, že výsledky těchto zkušeností postupně přivádějí k opětovnému odkrývání nezbytnosti a role určité osobní autority, jak to odpovídá kontinuitě s celou tradicí řeholního života.

Jestliže rozšířené klima demokracie podporovalo nárůst spoluodpovědnosti a podílení se všech na procesu rozhodování také uvnitř řeholních komunit, nelze zapomínat, že fraternita není pouze plodem lidského úsilí, ale rovněž a především Božím darem. Je to dar, který pochází z poslušnosti Božímu slovu a v řeholním životě také z poslušnosti vůči autoritě, která připomíná toto slovo v konkrétních situacích, s nimiž ho propojuje, a to vše podle ducha institutu. „Prosím vás, bratři, abyste uznávali ty, kdo se mezi vámi namáhají, jsou v církevní obci vašimi představenými a napomínají vás. Mějte je ve zvláštní lásce pro jejich práci“ (1 Sol 5, 12-13). Křesťanská komunita totiž není anonymním kolektivem, nýbrž již od prvopočátku má své představené, pro něž apoštol vyžaduje, aby jim byla prokazována úcta, respekt a láska. V řeholních komunitách platí, že autorita, pozornost a respekt vůči ní se vyžaduje také kvůli slíbené poslušnosti, slouží bratrství, jeho utváření a dosahování s ním spjatých duchovních a apoštolských záměrů.

49. Obnova, k níž došlo v těchto letech, přispěla k novému pojmání autority se záměrem úžeji propojovat evangelijní kořeny se službou duchovnímu

rozvoji jednotlivce a s utvářením bratrského života v komunitě. Každá komunita je obdařena svým vlastním povoláním, které má naplňovat. Služba autority se proto týká určité komunity, která má naplňovat specifické poslání, jež přijala a jež je také v souladu s institutem a jeho charismatem. Jelikož existují různá poslání, budou také existovat různé typy komunit, a proto také různé způsoby vykonávání autority. To je také důvod, proč řeholní život vykazuje rozličné způsoby pojmání a výkonu autority, jak je to definováno vlastním právem. Vždy ale platí, že autorita je službou.

50. Obnova těchto let vede k tomu, že je třeba upřednostňovat určité aspekty autority.

a) *Duchovní autorita*

Jestliže se zasvěcené osoby bezvýhradně oddaly službě Bohu, pak autorita rozvíjí a podporuje právě toto jejich zasvěcení. V určitém smyslu ji tedy můžeme vnímat jako „služebníci služebníků Božích“. Prvořadým úkolem autority je spolu s bratry a sestrami utvářet „bratrské komunity, v nichž je Bůh hledán a milován nade vše“. ⁶⁴ V první řadě je tudíž nezbytné, aby nositel autority byl duchovní osobou, která je přesvědčena o prvořadosti toho spirituálního, a to jak v oblasti osobního života, tak v oblasti utváření bratrského života. Tato osoba si musí být vědoma toho, že čím více roste v srdci láska k Bohu, tím více se tato srdce vzájemně sjednocují. Prvotním úkolem představeného tedy je duchovní, komunitní a apoštolská animace vlastní komunity.

b) *Autorita působící jednotu*

Autorita působící jednotu je taková, která pečuje o vytváření vhodného klimatu pro sdílení a spoluodpovědnost, což probouzí přínos všech v záležitostech, které se týkají celku. Takováto autorita povzbuzuje bratry, aby na sebe brali odpovědnost a aby ji respektovali, dále probouzí poslušnost řeholníků a zároveň prokazuje respekt vůči lidské osobě, ⁶⁵ ráda naslouchá, a tak podporuje svornou spolupráci pro dobro institutu a církve, ⁶⁶ praktikuje dialog a nabízí příhodné doby k setkávání, umí vštěpovat odvahu a naději v těžkých okamžicích, dokáže hledět do budoucnosti a ukazovat nové horizonty pro uskutečňování příslušného poslání. Tato autorita také usiluje o vyváženost mezi rozličnými aspekty komunitního života. Jedná se o harmonii mezi modlitbou a prací, apoštolátem a formací, námahou a odpočinkem. Autorita představeného či představené se tedy zasazuje za to, aby řeholní dům nebyl pouze místem pobytu a skupinou osob, z nichž každá si prožívá svůj vlastní individuální životní příběh, nýbrž skutečně bratrská komunita v Kristu. ⁶⁷

---

⁶⁴ CIC, kán. 619.

⁶⁵ Srov. CIC, kán. 618.

⁶⁶ Srov. CIC, kán. 618.

⁶⁷ Srov. CIC, kán. 619.

c) *Autorita, která dokáže udělat konečné rozhodnutí a zajistit jeho naplnění*

Komunitní rozlišování je velmi užitečný proces, i když to není právě snadná a mechanická záležitost, protože se týká lidské kompetence, duchovní moudrosti a schopnosti osobního odstupu. Kde se ke komunitnímu rozlišování přistupuje ve víře a s vážností, může daná záležitost nabízet autoritě vynikající podklady k učinění nezbytných rozhodnutí vzhledem k dobru bratrského života a společného poslání. Jakmile se jednou přijme rozhodnutí, a to podle způsobu předepsaného vlastním právem, vyžaduje se od představeného vytrvalost a pevnost, aby dané rozhodnutí nezůstalo pouze na papíře.

51. Kromě toho je nezbytné, aby vlastní právo co nejpřesněji stanovilo příslušné kompetence komunity, různých rad, těch, kdo jsou odpovědní za určité sektory, a pochopitelně také představeného. Nedostatečná jasnost v dané věci představuje zdroj zmatku a konfliktů. Také „komunitní projekty“, které mohou pomáhat k účasti na životě komunity a na jejím poslání v různých kontextech, by měly mít jasně vymezeno to, jakou roli v nich hraje autorita a jaká kompetence komu patří, to vše při respektování konstitucí.

52. Určitá sjednocená bratrská komunita je jakožto světlo světa a sůl země povolána k tomu, aby byla důležitým a výmluvným projevem evangelijního ducha, který se nepřizpůsobuje tomu negativnímu z okolní kultury. Jestliže kupříkladu v západní kultuře, ohrožované individualismem, je řeholní komunita povolána, aby byla prorockým znamením možnosti realizovat v Kristu bratrství a solidaritu, pak v kulturách ohrožovaných autoritářstvím a komunitarismem je řeholní komunita povolána k tomu, aby byla znamením respektu k lidské osobě a starostlivosti o její rozvoj spolu s výkonem autority, která bude v souladu s Boží vůlí. Řeholní komunita na jedné straně musí přijímat místní kulturu, na druhé straně je ale zároveň povolána k tomu, aby ji očišťovala a povznášela prostřednictvím světla a soli evangelia, když bude ve svých fraternitách předkládat konkrétní syntézu toho, co znamená nejen evangelizace kultury, ale také evangelizační inkulturace a inkulturovaná evangelizace.

53. Konečně se nesmí zapomínat, že celá tato choulostivá, složitá a často protrpěná záležitost hraje ve víře rozhodující roli, protože umožňuje chápat tajemství spásné hodnoty poslušnosti.⁶⁸ Platí totiž, že neposlušnost jednoho člověka zapříčinila rozdělení lidské rodiny a že naproti tomu poslušností nového Člověka započala obnova této jednoty (srov. Řím 5, 19). Proto také postoj poslušnosti bude vždy představovat nezbytnou sílu každého rodinného života. Řeholní život vždy žil z tohoto přesvědčení víry a také dnes je povolán k tomu, aby zmíněné přesvědčení odvážně předkládal. Jinak by hrozilo, že řeholní život bude jen marně usilovat o bratrské vztahy. Právě díky postoji poslušnosti může být řeholní život v církvi a společnosti evangelijně významný.

---

⁶⁸ Srov. PC, 14; EE, 49.

Bratrství jako znamení

54. Poměr mezi bratrským životem a apoštolskou aktivitou, zejména v institutech, které se věnují apoštolskému dílu, nebyl vždy jasnou záležitostí, což nezdědka vyvolávalo napětí jak v jednotlivcích, tak v celých komunitách. Někdo vnímal „utváření komunity“ jako překážku v naplňování misie, jako kdyby se jednalo o ztrátu času tím, když se věnuje pozornost problémům spíše druhotného významu. Je proto nutné všem připomenout, že bratrská komunita jako taková je již apoštolátem, a tak bezprostředně přispívá k dílu evangelizace. Výsostným znamením, které nám zanechal Pán, je totiž prožívané bratrství: „Podle toho všichni poznají, že jste moji učedníci, budete-li mít lásku k sobě navzájem“ (Jan 13, 35).

Vedle poslání hlásat evangelium všemu stvoření (srov. Mt 28, 19-20) vybídl Pán své učedníky, aby byli jednotní, aby tak svět uvěřil, že Ježíše poslal Otec (srov. Jan 17, 21), jemuž je třeba prokazovat plnou poslušnost víry. Znamení bratrství má tudíž nesmírný význam, protože se jedná o znamení, které prokazuje božský původ křesťanského poselství a které má moc otvírat srdce víře. Z uvedeného důvodu platí, že „veškerá plodnost řeholního života závisí na kvalitě společného bratrského života.“⁶⁹

55. Když řeholní komunita sama v sobě rozvíjí bratrský život, pak v sobě trvale obsahuje čitelně toto znamení, které církve potřebuje zejména při naplňování úkolu nové evangelizace. Také proto se církve stará o bratrský život v řeholních komunitách. Čím intenzivnější je bratrská láska, tím větší je totiž také věrohodnost zvěstovaného poselství a tím srozumitelnější je také jádro tajemství církve jako svátosti jednoty lidí s Bohem a lidí mezi nimi navzájem.⁷⁰ Bratrský život sice není v poslání řeholní komunity „vším“, avšak zároveň platí, že bratrský život je esenciálním prvkem tohoto poslání. Bratrský život je proto stejně důležitý jako apoštolské působení. Z uvedeného důvodu se nelze odvolávat na apoštolské potřeby, když se chce připustit nebo ospravedlnovat nedostatečný komunitní život. Aktivita řeholníků musí být působením osob, které žijí společně, které své působení pronikají duchem společenství a které usilují o to, aby silou slova, jednání a příkladu rozlévaly ducha bratrství. Specifické situace, o nichž bude řeč níže, mohou vyžadovat určité uzpůsobení, která však nesmějí mít takovou povahu, že by oddělily řeholníka od prožívání společenství a ducha jeho komunity.

56. Řeholní komunita, vědoma si své odpovědnosti vzhledem k velké fraternitě, jíž je církve, se stává také znamením možnosti prožívat křesťanské

---

⁶⁹ JAN PAVEL II., *Promluva k plenárnímu shromáždění CIVCSVA*, ze dne 20. 11. 1992; in *Osservatore Romano*, 21. 11. 1992, 3.

⁷⁰ Srov. LG, 1.

bratrství i toho, jakou cenu je nutno platit za utváření jakékoli formy bratrského života.

Kromě toho platí, že uprostřed různých společností na naší planetě, které jsou prostoupeny protikladnými vášněmi a zájmy, což vede k jejich rozdělenosti, i když si lidé přejí jednotu, ale nemají jistotu, jakým způsobem k ní dospět, přítomnost řeholních komunit, v nichž se lidé mohou setkávat s bratry nebo sestrami různého věku, z různých jazykových oblastí a odlišných kultur, kteří zůstávají sjednoceni navzdory nevyhnutelným konfliktům a obtížím, které s sebou společný život přináší, to vše již samo o sobě má váhu znamení, které vypovídá o něčem vznešenějším, a proto to představuje pohnutku k pozdvihnutí zraku směrem k nebi. „Řeholní komunity, které zvěstují svým životem a svou radostí lidskou a nadpřirozenou hodnotu křesťanského bratrství, vyjadřují výmluvným způsobem před tváří naší společnosti prostřednictvím skutků proměňující sílu radostné zvěsti.“⁷¹ „A nadto nade všechno mějte lásku, neboť ona je svorník dokonalosti“ (Kol 3, 14). Jedná se o tu lásku, které učil a kterou prožíval Ježíš Kristus. Tuto lásku nám Ježíš daroval skrze svého Ducha. Tato sjednocující láska je zároveň pohnutkou k tomu, aby člověk sděloval ostatním svou zkušenost společenství s Bohem a bratry. Tato láska tudíž rodí apoštoly a přivádí komunity na cestu misie formou kontemplace, nebo zvěstování slova, nebo uskutečňování skutků lásky. Boží láska chce proniknout svět, a proto se bratrská komunita stává misí této lásky a konkrétním znamením její sjednocující síly.

57. Kvalita bratrského života má velký vliv také na vytrvalost jednotlivých řeholníků. Nízká kvalita bratrského života byla často vnímána jako důvod nemála odchodů z řeholního života. Naproti tomu prožívané bratrství představovalo a stále představuje platnou oporu, díky níž mnozí vytrvávají na nastoupené cestě.

V určité vskutku bratrské komunitě platí, že každý se cítí být spoluodpovědný za toho druhého. Každý poskytuje svůj přínos ke klidnému klimatu sdílení života, porozumění, vzájemné pomoci. Každý je pozorný vůči situacím únavy, strádání, osamělosti, ztráty motivace, které prožívá spolubratr. Každý se snaží poskytovat pomoc tomu, kdo je zarmoucen kvůli obtížím a zkouškám. Tímto způsobem řeholní komunita, která je oporou vytrvalosti svých členů v povolání, nabývá sílu znamení trvalé věrnosti Boží a je oporou pro víru křesťanů a jejich věrnost, když jsou ponořeni do událostí tohoto světa, který vzbuzuje dojem, že stále méně rozumí významu slova věrnost.

III

Řeholní komunita jako místo a podmět misie

---

⁷¹ JAN PAVEL II., *Promluva k plenárnímu shromáždění CIVCSVA*, ze dne 20. 11. 1992; in *Osservatore Romano*, 21. 11. 1992, 4.

58. Tak jako Duch svatý pomazal církve již ve večeradle proto, aby ji poslal evangelizovat svět, tak také řeholní komunita jako opravdu pneumatická komunita Vzkříšeného je svou vlastní povahou apoštolská. Platí totiž, že „společenství plodí společenství a zásadně na sebe bere podobu misijního společenství ... společenství a misie jsou hluboce propojené skutečnosti, vzájemně se prostupují a jedno předpokládá druhé natolik, že společenství představuje zdroj a zároveň také plod misie, společenství je tudíž misijní a misie se koná kvůli společenství.“⁷²

Žádná řeholní komunita, a to i ta, která je specificky kontemplativní, se neuzavírá do sebe, nýbrž sama ze sebe činí zvěst, diakonii a prorocké svědectví. Vzkříšený, jenž v této komunitě žije, jí sděluje svého Ducha a činí z ní svědkyni svého vzkříšení.

Řeholní komunita a misie

59. Dříve než se budeme zamýšlet nad některými specifickými situacemi, s nimiž se řeholní komunita v různých vnějších kontextech musí vyrovnávat, aby si uchovala věrnost svému vlastnímu specifickému poslání, je vhodné zaměřit se nyní na zvláštní poměr mezi různými druhy řeholního života na jedné straně a misii, již jsou komunity povolány naplňovat, na straně druhé.

a) Druhý vatikánský koncil tvrdí: „Řeholníci mají pečlivě dbát o to, aby jejich prostřednictvím církve věřícím i nevěřícím lépe ukazovala Krista, jak rozjímá na hoře nebo hlásá zástupům Boží království, jak uzdravuje nemocné a trpící, obrací hříšníky k lepšímu životu, žehná dětem a všem prokazuje dobro, a přitom vždy poslouchá Otce, který ho poslal.“⁷³ Z účasti na různých aspektech Kristova poslání Duch svatý dává vzcházet rozličným řeholním rodinám, které se vyznačují rozličnými posláním, a proto také rozličnými typy komunit.

b) Komunita kontemplativního typu, která představuje Krista na hoře, je zaměřena na dvojí společenství, tedy s Bohem a mezi svými členy. Toto společenství má velmi účinnou apoštolskou účinnost, která však z valné části zůstane skryta v mystériu. Apoštolská řeholní komunita, která představuje Krista mezi zástupy, se věnuje aktivní službě prokazované bližnímu a vyznačuje se specifickým charismatem.

Mezi „apoštolskými komunitami“ jsou takové, které se více zaměřují na společný život, a proto apoštolát závisí na možnosti utvářet komunitu, jiné jsou rozhodnějším způsobem orientované na misii, a proto druh komunity závisí na typu misie. Instituty jasně zaměřené ke specifickým formám apoštolské služby zvýrazňují prvořadost celé řeholní rodiny, jež je nahlížena jako jediné

---

⁷² ChL, 32; srov. PO, 2.

⁷³ LG, 46.

apoštolské uskupení a jako velká komunita, které Duch svatý svěřil uskutečňovat v církvi určité poslání. Společenství, které oduševňuje a sjednocuje velkou rodinu, se konkrétně prožívá v jednotlivých místních komunitách, jimž je svěřena realizace poslání v závislosti na rozličných potřebách.

Je tedy zřejmé, že se setkáváme s různými druhy řeholních komunit, které vznikly v průběhu staletí. Jedná se o monastickou řeholní komunitu, o konventuální řeholní komunitu a o aktivní či „diakoniální“ řeholní komunitu. „Společný život vedený v komunitě“ tudíž nemá pro všechny řeholníky týž význam. Řeholníci mniši, řeholníci konventuálního typu, řeholníci zaměření aktivním způsobem si uchovávají oprávněné odlišnosti v chápání a prožívání řeholní komunity. Uvedená rozličnost se projevuje v konstitucích, které vymezují identitu příslušného institutu a zároveň předkládají tvářnost příslušné řeholní komunity.

c) Především pro řeholní komunity věnující se apoštolským dílům obecně platí, že v každodenní praxi bývá velmi obtížné nacházet vyváženost mezi komunitou a apoštolským nasazením. Jestliže stavět oba prvky do protikladu je vysoce nebezpečné, zároveň není snadné uvádět je do souladu. I toto je jedním z plodných napětí řeholního života, jehož záměrem je vést zároveň k růstu jak „učedníka“, jenž má žít s Ježíšem i se skupinou těch, kdo ho následují, tak „apoštolát“ jako účast na poslání Páně.

d) Rozličnost apoštolských potřeb vedla v těchto letech k tomu, že v jednom institutu současně existovaly velmi různé komunity. Jedná se o velké a značně strukturované komunity i malé komunity, které jsou velice přizpůsobivé, aniž by však ztrácely autentickou komunitní tvářnost řeholního života. To všechno má vliv na život institutu i jeho podobu, která již není tak kompaktní jako v minulosti, nýbrž poněkud rozrůzněnější, s čímž je spjato také to, že existují odlišné způsoby utváření řeholní komunity.

e) Tendence některých institutů klást důraz spíše na misií než na komunitu a upřednostňovat rozličnost před jednotou hluboce ovlivnila společný bratrský život natolik, že se z něho někdy stávala téměř pouze svobodná volba, a nikoli integrální součást řeholního života. Důsledky této situace rozhodně nejsou pozitivní a vedou k tomu, že je třeba si položit vážnou otázku, zda je vhodné pokračovat dále stejným směrem. Následně se ukazuje, že je správnější začít znovu odhalovat niternou souvislost mezi komunitou a misií, aby bylo možno kreativním způsobem překonávat jednostrannosti, které vždy ochuzují komplexní skutečnost řeholního života.

V partikulární církvi

60. Svou apoštolskou přítomností se řeholní komunita zapojuje do určité partikulární církve, které přináší bohatství svého zasvěcení, svého bratrského života a svého charismatu. Ve své prosté přítomnosti nese nejen bohatství křesťanského života, ale zároveň představuje obzvláště účinnou zvěst křesťanského poselství. Lze říci, že se jedná o živoucí a ustavičné hlásání. Tento zásadní požadavek na řeholníky klade odpovědnost za to, aby byli věrni právě tomuto svému prvotnímu poslání a aby napravovali a odstraňovali všechno, co by mohlo oslabovat nebo zamlžovat působnost přitažlivosti jejich způsobu existence, jenž způsobuje, že jejich přítomnost v partikulární církvi je velmi žádoucí a cenná nezávisle na jakémkoli dalším hodnocení jejich činnosti.

Jelikož láska je nejlepším ze všech charismat (srov. 1 Kor 13, 13), řeholní komunita obohacuje církve, k níž patří, především svou láskou. Řeholní komunita miluje univerzální církve i konkrétní partikulární církve, do níž je začleněna, protože je v církvi a jakožto církve se cítí být v kontaktu se společenstvím blažené a blaženost darující Trojice, která je pramenem všech dober. Tímto způsobem se řeholní komunita stává přednostním projevem niterné povahy samotné církve.

Řeholní komunita miluje partikulární církve, obohacují je svými charismaty a otvírá ji univerzálnějším obzorům. O choulostivém poměru mezi pastoračními potřebami partikulární církve a specificitou charismatu řeholní komunity pojednává dokument *Mutuae relationes*, který svými teologickými a pastoračními výpověďmi poskytl důležitý přínos srdečné a intenzivní spolupráci. Nadešel okamžik vzít tento dokument opět do rukou a hledat v něm nové impulsy pro oživení ducha pravého společenství mezi řeholní komunitou a partikulární církvi.

Vzrůstající obtížnost misie a nedostatek osob mohou jak řeholní komunitu, tak partikulární církve vystavovat pokušení izolace, což bezesporu nepřispívá ani vzájemné porozumění ani spolupráci. Na jedné straně je řeholní komunita vystavena riziku, že bude v partikulární církvi přítomna, aniž by se její život a pastorační činnost organicky začleňovaly do této církve, na druhé straně může existovat tendence redukovat tuto komunitu pouze na pastorační úkoly v rámci partikulární církve. Dále, jestliže řeholní život inklinuje k silnějšímu zdůrazňování své vlastní charismatické identity, partikulární církve často vysílá naléhavé požadavky o to, aby se co nejvíce energie věnovalo diecézní a farní pastoraci. Dokument *Mutuae relationes* odmítá jak izolaci a nezávislost řeholní komunity vzhledem k partikulární církvi, tak její praktické pohlcení partikulární církvi.

Stejně jako řeholní komunita nesmí jednat nezávisle nebo alternativním způsobem a rozhodně ne proti direktivám a pastoračnímu působení partikulární církve, tak také partikulární církve nesmí disponovat řeholní komunitou podle svých zájmů a potřeb ani jejími jednotlivými příslušníky. Je nezbytné připomenout, že nedostatečný ohled na charisma určité řeholní komunity

neprospívá ani partikulární církvi, ani samotné komunitě. Pouze za předpokladu, že má tato komunita jasnou charismatickou totožnost, může se zapojovat do „společné pastorace“, aniž by ztrácela svou vlastní povahu, zároveň tak partikulární církve obohacuje o své obdarování. Nesmíme se zapomínat na skutečnost, že každé charisma, které se rodí v církvi a pro svět, je nutno ustavičně přivádět k jeho původu a vlastnímu zaměření, protože je živé natolik, nakolik je tomu všemu věrné. Církve a svět umožňují interpretaci tohoto charismatu, podněcují a stimulují ho k tomu, aby se aktualizovalo a oživovalo. Charisma a partikulární církve jsou skutečnosti určené nikoli ke vzájemné konfrontaci, nýbrž k tomu, aby se oboustranně podporovaly a doplňovaly zejména v této době, v níž vystupuje na povrch nemálo problémů, jak aktualizovat charisma a jak ho začleňovat do proměnlivé okolní skutečnosti.

V základech mnoha nedorozumění se často nachází pouze zlomkové poznání jak partikulární církve, tak řeholního života a povinností, jež vůči němu biskupové mají. Živě se proto doporučuje, aby na diecézních teologických seminářích nechyběl specifický kurs věnovaný zasvěcenému životu, v němž by se probíraly jeho dogmatické, právní a pastorační aspekty. Zároveň se doporučuje, aby rovněž řeholníkům nescházela odpovídající teologická formace ohledně partikulární církve.⁷⁴ Mělo by však platit, že především bratrská řeholní komunita bude pociťovat povinnost šířit kolem sebe klima společenství, které pomáhá celé křesťanské komunitě k tomu, aby se vnímala jako „rodina Božích synů“.

Farnost

61. Někdy dochází k tomu, že je ve farnostech velmi obtížné koordinovat farní život s životem komunitním. V některých oblastech jsme svědky toho, že řeholníci, kteří jsou presbytery, prožívají nemalá napětí mezi svou pastorační službou a požadavkem utvářet komunitu. Rozsáhlé nasazení v oblasti farního života se někdy platí zamlžováním charismatu příslušného institutu a oslabováním komunitního života, a to až do té míry, že věřící, diecézní klérus i samotní řeholníci ztrácejí povědomí ohledně specifity řeholního života. Naléhavé pastorační potřeby nesmějí vést k opomíjení toho, že nejlepší službou řeholní komunity církvi je právě to, když zůstává věrna svému charismatu, což se pak projevuje v přijímání a spravování farností. Měly by se upřednostňovat ty farnosti, které umožňují život v komunitě a v nichž je možno vyjadřovat vlastní charisma.

Také ženská řeholní komunita, která bývá často vybízena k tomu, aby se bezprostředněji účastnila na farní pastoraci, zakouší obdobné problémy. Na tomto místě je vhodné znovu opakovat, že zapojení řeholnic bude tím plodnější, čím více bude moci být řeholní komunita přítomna se svou vlastní charismatickou tvářností.⁷⁵ To vše může mít pozitivní přínos jak pro řeholní

---

⁷⁴ Srov. MR, 30 b, 47.

⁷⁵ Srov. MR, 49-50.

komunitu, tak pro samotnou pastorační činnost, v níž bývají řeholnice obvykle dobře přijímány a také oceňovány.

Církevní hnutí

62. Různá církevní hnutí v nejširším slova smyslu, které mají živou spiritualitu a apoštolskou vitalitu, upoutala pozornost určitých řeholníků, kteří se do nich zapojili a často od nich převzali plody duchovní obnovy, apoštolského zanícení a probuzení zájmu o nová povolání. Někdy s tím však bylo spjato také to, že zmínění řeholníci vnášeli do řeholní komunity rozdělení. Z uvedeného důvodu je tudíž vhodné zachovávat to, co bude nyní řečeno:

a) Některá hnutí mají za cíl prosté oživení církevního společenství, zatímco jiná naplňují určité pastorační projekty, jež mohou být kompatibilní s pastoračními projekty řeholní komunity. Existuje také odlišný stupeň zapojení zasvěcených osob: někteří se na hnutí podílejí pouze jako asistenti, jiní jsou jen občasnými návštěvníky příslušných setkání, jiní jsou stabilními členy, a to v plném souladu s vlastní řeholní komunitou a spiritualitou. Na druhé straně ti, kdo se přednostně hlásí k danému hnutí a zároveň se myšlenkově vzdalují od vlastního řeholního institutu, způsobují problémy, neboť prožívají vnitřní rozdělenost. Bydlí sice v řeholní komunitě, avšak žijí podle pastoračních plánů a direktiv příslušného hnutí. Proto je třeba jasně rozlišovat mezi jednotlivými hnutími a mezi různými způsoby, jak je řeholník do příslušné skupiny začleněn.

b) Hnutí mohou představovat plodnou výzvu pro řeholní komunitu, její duchovní směřování, kvalitu její modlitby, vliv jejího apoštolského působení, její věrnost vůči církvi, intenzitu jejího bratrského života. Řeholní komunita by měla být ochotná setkávat se s nositeli hnutí, usilovat o vzájemné poznávání a o postoj dialogu a výměny darů. Velká duchovní, asketická a mystická tradice řeholního života a určitého institutu může být užitečná rovněž pro mladá hnutí.

c) Základní problém vztahu k hnutím spočívá v identitě jednotlivé zasvěcené osoby. Pokud je tato identita pevná, pak je vztah pozitivní pro obě strany. Těm řeholníkům a řeholnicím, kteří podle všeho žijí více v hnutí a pro ně než v řeholní komunitu a pro ni, je vhodné připomenout to, co se tvrdí v dokumentu *Potissimum institutioni*: „Určitý řeholní institut má svou vlastní soudržnost, která vyplývá z jeho vlastní povahy, jeho zaměření, jeho ducha, jeho charakteru a jeho tradice. Toto celé dědictví představuje jakousi osu, od níž se odvíjí identita i jednota života všech jeho členů. Jedná se o dar Ducha svatého církvi, který nesnáší vměšování a směřování. Dialog a sdílení uvnitř církve předpokládají, že každý zúčastněný má jasné vědomí toho, kým je. Určitý kandidát řeholního života (...) nemůže současně záviset na nějakém představeném mimo institut (...) i na představených daného institutu. Zmíněné požadavky zůstávají v platnosti i po složení slibů, aby se vyloučil jakýkoli

projev zmnožování příslušnosti na rovině duchovního života řeholníka i na rovině jeho poslání.“⁷⁶ Platí tedy, že účast na určitém hnutí bude pro řeholníka nebo řeholnici pozitivní natolik, nakolik posiluje jeho vlastní specifickou identitu.

Některé specifické situace

Začlenění do okolního prostředí

63. Spolu s ostatními bratry ve víře byly řeholní komunity mezi prvními, kdo se skláněli k materiální a duchovní chudobě své doby, což se děje stále obnovovanými způsoby. Chudoba se v těchto letech stala jedním z témat, které se živě dotýkalo srdce řeholníků. Řeholní život si velmi vážně kladl otázku, jak se dát k dispozici „evangelizaci chudých“. Ale také, jak „se nechat evangelizovat chudými“, jak dosáhnout toho, abychom byli s to nechat se evangelizovat kontaktem se světem chudých. Tváří v tvář zbídačení širokých vrstev populace zejména v zanedbaných a periferijních částech velkoměst a v opomíjených venkovských oblastech se zrodily řeholní komunity, které se do tohoto prostředí vědomě včleňují a které jsou výrazem na evangeliu postaveného přednostního a solidárního rozhodnutí pro chudé, v němž jde o to doprovázet chudé v procesu jejich integrálního osvobození. Zároveň je to ale také plod touhy odhalovat v opomíjeném bratrovi Krista, sloužit mu a ztotožňovat se s ním.

a) Toto začlenění se jako ideál řeholního života se rozvíjí v kontextu pohybu víry a solidarity řeholních komunit směrem k těm nejchudším. Tato skutečnost skutečně nemůže nevyvolávat obdiv kvůli velkému osobnímu nasazení a nemalým obětem, které to vše s sebou nese, kvůli lásce vůči chudým, která řeholníky má k tomu, aby s nimi sdíleli jejich skutečnou a tvrdou bídu, kvůli nasazení při zpřítomňování evangelia v těch vrstvách populace, které již ztratily naději, kvůli úsilí hlásat jim Boží slovo a dát jim pocítovat, že jsou živou součástí církve.⁷⁷ Tyto řeholní komunity se nezdíka nacházejí v oblastech silně poznamenaných násilím, které pochází z prožívané nejistoty, a někdy dokonce i pronásledováním, které s sebou někdy nese také riziko ztráty života. Jejich odvaha je velká a představuje jasné svědectví naděje, kterou je možno prožívat jako bratři navzdory situacím plným bolesti a nespravedlnosti. Zmíněné řeholní komunity, vyslané na nejzazší výspy misie, se často stávají průkopníky apoštolské vynalézavosti po příkladu zakladatelů. Tyto řeholní komunity mohou počítat se sympatií a bratrskou modlitbou ostatních příslušníků institutu a s obzvláštní starostlivostí představených.⁷⁸

---

⁷⁶ PI, 93.

⁷⁷ Srov. SD, 85.

⁷⁸ Srov. RPU, 6; EN, 69; SD, 92.

b) Uvedené řeholní komunity nesmějí zůstat ponechány samy sobě, ale spíše je třeba jim pomáhat, aby žily komunitně, tedy aby měly prostor pro modlitbu a pro bratrskou komunikaci, to vše proto, aby nebyly vystaveny pokušení relativizovat originální charismatický ráz vlastního institutu ve jménu nerozlišované služby chudým, a také proto, aby jejich evangelijní svědectví nebylo narušováno stranickými interpretacemi a aby se nedaly svádět k tomu, že by se stávaly nástrojem nějaké ideologie.⁷⁹ Představení musejí dbát na to, aby pro tyto řeholní komunity vybíraly vhodné osoby. Dále musejí připravovat zmíněné řeholní komunity takovým způsobem, aby byla zajištěna vazba s ostatními členy institutu, čímž se zároveň zabezpečuje jejich kontinuita.

c) Je třeba s pochvalou vyzdvihnout také ostatní řeholní komunity, které se skutečně zajímají o chudé, a to buď prostřednictvím obvyklých či nových způsobů, které jsou příhodnější vzhledem k novým podobám chudoby, anebo prostřednictvím toho, že ve všech prostředích probouzejí citlivost vůči problému chudoby a přitahují laiky, kteří jsou ochotni ke službě, získávají povolání k sociální a politické práci, vytvářejí podpůrné organizace dobrovolníků. To vše vydává svědectví, že v církvi je živá víra a činná láska ke Kristu přítomnému v chudém člověku: „Cokoli jste udělali pro jednoho z těchto mých nejposlednějších bratrů, pro mne jste udělali“ (Mt 25, 40). Tam, kde začlenění se mezi chudé se pro chudé i pro samotnou řeholní komunitu stalo setkáním s Bohem, se prověřila pravdivost tvrzení, podle něhož chudí jsou evangelizováni a zároveň evangelizují.

Malé komunity

64. a) Na řeholní komunity měly vliv také další společenské skutečnosti. V některých ekonomicky rozvinutějších oblastech stát rozšířil svou působnost na poli školství, zdravotnictví, pečovatelských často takovým způsobem, že neponechal prostor pro jiné subjekty, mezi něž patří také řeholní komunity. Na druhé straně také snižování počtu řeholníků a řeholnic na řadě míst a rovněž ne zcela správné pojmání přítomnosti katolíků na sociálním poli, která bývá chápána jako cosi zástupného, a nikoli jako původní projev křesťanské charity, vedly k tomu, že bylo obtížné udržet v chodu rozsáhlejší aktivity. Z uvedených důvodů došlo k vzrůstajícímu opouštění tradičních děl, která byla po mnoho let spravována silnými a homogenními komunitami, a ke zvyšování počtu malých řeholních komunit, které poskytují nový druh služeb, většinou v harmonii s charismatem daného institutu.

b) Malé komunity se rozšiřovaly také díky svobodným rozhodnutím některých institutů se záměrem podpořit tímto způsobem bratrskou jednotu a

---

⁷⁹ Stov. PI, 28.

spolupráci díky užším vztahům mezi jednotlivými zasvěcenými osobami i rozhodnějším odhodlání k přebírání odpovědnosti. Zmíněné komunity, jak uznává *Evangelica testificatio*,⁸⁰ jsou rozhodně možné, i když jsou na jejich členy kladeny větší požadavky.

c) Malé řeholní komunity, které jsou často v úzkém kontaktu s každodenním životem a problémy obyčejných lidí, ale také více vystaveny vlivům sekularizované mentality, mají velký úkol být viditelným způsobem místy radostného bratrství, odhodlané pracovitosti a transcendentní naděje. Z uvedeného důvodu je nezbytné, aby tyto komunity měly solidní denní program, který bude zároveň přizpůsobivý i závazný, schválený kompetentní autoritou, aby bylo zajištěno, že apoštolát bude mít svůj komunitní rozměr. Zmíněný program bude přizpůsoben osobám a požadavkům misie tak, aby podporoval vyváženost mezi modlitbou a činností, mezi okamžiky komunitní intimity a dobami apoštolské práce. Konečně se bude pamatovat na periodická setkávání s ostatními komunitami téhož institutu zejména proto, aby se čelilo nebezpečí izolace a určitého odsunutí stranou vzhledem k velké komunitě daného institutu.

d) I když malé komunity mohou přinášet určité výhody, normálně se nedoporučuje, aby byl institut tvořen pouze těmito malými komunitami. Četnější komunity jsou nezbytné. Mohou totiž poskytovat jak celému institutu, tak malým komunitám velmi cenné služby, tedy pěstovat intenzivnější a bohatší modlitební život a pořádat slavnostnější celebrace, mohou být přednostním místem pro studium a reflexi, dávají těm, kdo pracují na nejobtížnějších místech evangelizační misie, možnost uchýlit se do ticha a odpočinout si. Uvedená směna mezi jednou a druhou komunitou se stává plodnou, odehrává-li se v klimatu dobrotivosti a pohostinnosti.

Rozlišujícím znamením všech komunit je především jejich bratrský charakter, prostota života, misie prováděná v komunitním duchu, jednoznačná věrnost vlastnímu charismatu, ustavičné vyzařování „Kristovy vůně“ (srov. 2 Kor 2, 15). Tím vším řeholní komunity v nejrůznějších situacích ukazují cestu pokoje, a to také člověku, který se v současné společnosti cítí jako ztracený a který prožívá své vnitřní rozdělení.

Řeholníci a řeholnice, kteří žijí ve světě

65. Někdy se setkáváme s tím, že existují řeholníci a řeholnice, kteří žijí sami. Společný život v určitém domě příslušného institutu je pro řeholní život esenciální záležitostí. „Řeholníci bydlí ve vlastním řeholním domě a vedou společný život. Nesmějí bez závažných důvodů žít sami, zejména v případě, že

---

⁸⁰ Srov. ET, 40.

se v blízkosti nachází některá komunita jejich institutu.“⁸¹ Existují však výjimky, které je třeba zvažovat a k nimž může dát svolení představený⁸² kvůli apoštolátu ve jménu institutu (jako příklady lze uvést: úkoly požadované církví, mimořádná posláná, velké teritoriální distance v misijních zemích, prohlubující se úbytek členů určité komunity při nějakém konkrétním díle institutu, které nyní spravuje již jen jeden řeholník) a kvůli zdravotnímu stavu nebo z důvodů studia.

Jestliže úkolem představených je pěstovat časté kontakty s bratry, kteří žijí mimo komunitu, pak povinností těchto řeholníků je udržovat v sobě živé vědomí příslušnosti k institutu a společenství s jeho členy, přitom mají využívat každé vhodné příležitosti k tomu, aby upevňovali bratrské vztahy. Je proto vhodné, aby se vytvářely určité „silné momenty“, kdy se žije společně, aby se konala pravidelná setkání s ostatními za účelem formace, bratrský dialog, zkoumání života, modlitby, kde by všichni mohli pocítit rodinné klima. Kdekoli se nachází osoba, která přísluší k určitému řeholnímu institutu, má být nositelkou charismatu své vlastní řeholní rodiny.

Platí však, že osamocený řeholník nikdy nepředstavuje ideální stav. Pravidlem je, aby řeholník patřil do nějaké bratrské komunity. V tomto společném životě se osoba zasvětila a v tomto způsobu života také normálně vykonává svůj apoštolát. K tomuto způsobu života se zasvěcená celým srdcem a svou přítomností vrací, když kvůli nezbytnosti musela po určitou kratší či delší dobu žít daleko od komunity.

a) Požadavky určitého apoštolského díla, kupříkladu nějakého diecézního díla, přiměly některé instituty k tomu, aby vyslaly jednoho ze svých členů ke spolupráci v interkongregacionální pracovní skupině. Existují pozitivní zkušenosti s tím, když řeholnice, které spolupracují na témže díle na určitém místě, kde neexistují komunity jejich vlastních institutů, místo toho, aby žily osamoceně, pobývají v jednom domě, konají společné modlitby, setkávají se, aby rozjímalý Boží slovo, stravují se společně a dělí se o domácí práce atd. Musí však platit, že tento model nesmí nahrazovat živou komunikaci s vlastním institutem. V takovém případě platí, že právě nastíněný „komunitní způsob života“ může být prospěšný pro dané apoštolské dílo a také pro řeholnice samotné.

Řeholníci a řeholnice at' jsou opatrní, když se jedná o přebírání prací, které vyžadují to, aby žili mimo komunitu. Stejnou opatrnost at' chovají v dané věci také představení.

b) Rovněž požadavek pečovat o staré a nemocné rodiče, který s sebou často nese dlouhé absence v komunitě, nezbytně vyžaduje pozorné posouzení a

---

⁸¹ EE, III, 12.

⁸² Srov. CIC, kán 665 § 1.

je třeba mu vyhovovat rozličnými způsoby, aby se vyloučily příliš dlouhé absence příslušného syna nebo dcery.

c) Je nutno připomenout, že řeholník či řeholnice, který žije osamoceně bez toho, že by jej vyslal nebo mu k tomu dal souhlas příslušný představený, uniká povinnosti společného života. Účastnit se na nějakém setkání nebo určité slavnosti rozhodně není dostačující k tomu, aby člověk byl plně řeholníkem. Je třeba pracovat na tom, aby podobné neospravedlněné a nepřijatelné situace postupně zcela vymizely z života některých řeholníků a řeholnic.

d) Každopádně je užitečné připomenout, že řeholnice či řeholník, i když pobývají mimo svou komunitu, je podřízený v tom, co se týká apoštolských děl,⁸³ moci biskupa, jenž musí být zpraven o jeho přítomnosti ve své diecézi.

e) Kdyby došlo k tomu, že existovaly instituty, v nichž by většina jejich členů žila osamoceně, pak by platilo, že je již nelze považovat za skutečné řeholní instituty. Představení a řeholníci jsou vyzváni k tomu, aby přemýšleli o této bolestné eventualitě, což by je mělo vést k tomu, aby opravdu znovu započali s vedením bratrského života v komunitě.

V misijních oblastech

66. Společný bratrský život má speciální hodnotu v oblastech, kde se odehrává misie *ad gentes*, protože ukazuje světu, především tomu nekřesťanskému, „novost“ křesťanství, tedy lásku, která je schopna překonávat rozdělení kvůli rase, barvě kůže, kmenové příslušnosti. Řeholní komunity v zemích, kde nelze hlásat evangelium, zůstávají v zásadě jediným znamením a mlčenlivým i účinným svědectvím Kristu a církvi.

Především v misijních oblastech dochází k tomu, že se řeholníci setkávají se značnými praktickými obtížemi při utváření trvalých a stabilních řeholních komunit. Jedná se o velké vzdálenosti, které vyžadují velkou mobilitu a také do jisté míry „roztržitou“ přítomnost, příslušnost k různým rasám, kmenům a kulturám, nezbytnost vykonávat formaci v interkongregačních centrech. Tyto a další důvody mohou být překážkami v uskutečňování komunitního ideálu.

Důležité je, aby si příslušníci institutu uvědomovali mimořádnost takových situací, aby pěstovali častou vzájemnou komunikaci, podporovali pravidelná komunitní setkávání, nakolik je jim to možné, utvářeli bratrské řeholní komunity se silným misijním důrazem, aby se tak mohlo realizovat výsostné misijní znamení: „ať ... jsou jedno, ... aby svět uvěřil“ (Jan 17, 21),

Reorganizace děl

---

⁸³ Srov. CIC, kán. 678 § 1.

67. Proměny kulturních a eklesiálních podmínek, vnitřní činitele rozvoje institutů a proměna v oblasti jejich zdrojů mohou vyžadovat reorganizaci jejich děl a také přítomnosti jejich řeholních komunit v určitých místech. Tento úkol, který jistě není jednoduchou záležitostí, se konkrétně dotýká komunitní problematiky. Jedná se totiž obvykle o díla, do jejichž utváření a udržování mnozí bratři a mnohé sestry investovali své nejlepší síly na poli apoštolátu a na něž jsou psychologicky i duchovně vázáni. Budoucnost těchto druhů přítomnosti, jejich apoštolská přínosnost i jejich restrukturalizace vyžadují zkoumání, srovnávání a rozlišování. To všechno může být školou, jak hledat a naplňovat Boží vůli, zároveň to ale může zároveň přinášet bolestné střety, které není snadné překonat. V okamžiku naléhavých a často velmi bolestných rozhodnutí nesmí komunita zapomínat na následující kritéria a měla by se jimi také řídit: Je totiž třeba usilovat o záchranu vlastního významu a charismatu v příslušné oblasti; starat se o to, aby se zachoval autentický bratrský život; věnovat pozornost potřebám partikulární církve. Je tudíž třeba důvěryplného a ustavičného dialogu s partikulární církví a rovněž účinného sepětí s organismy řeholního společenství. Kromě pozornosti vůči potřebám partikulární církve se řeholní komunita musí živě zabývat tím, co svět opomíjí, tedy novými typy chudoby a bídy, které v jednotlivých částech světa nabývají nejrůznějších forem. Reorganizace bude tvořivá a stane se pramenem prorockých podnětů, když se bude snažit naznačovat nové typy přítomnosti, třeba méně četné, které budou odpovídat novým požadavkům, jež se ukazují především na zapomenutých a opomíjených místech.

Staří řeholníci

68. Jednou z nejčastějších situací, v nichž se dnes řeholní komunita nachází, je progresivní nárůst věku jejich příslušníků. Stárnutí se stalo výrazným jevem jednak kvůli úbytku nových povolání, jednak kvůli pokroku v oblasti medicíny. Uvedená situace s sebou na jedné straně nese starost o přijímání přítomnosti starých bratří a sester a oceňování jejich přínosnosti, který uvnitř dané komunity nabízejí, na druhé straně vyžaduje od komunity, aby bratrsky pečovala v souladu se stylem zasvěceného života o duchovní a materiální zajištění toho, co staří bratři a sestry potřebují.

Přítomnost starých osob v komunitách může být velmi pozitivní záležitostí. Starý řeholník, který se nenechává překonat svými nemocemi a omezeními stáří a udržuje si radost, živou lásku a naději, je ničím nenahraditelnou oporou pro mladé. Jeho svědectví, moudrost a modlitba představují trvalé povzbuzení na jejich duchovní a apoštolské dráze. Na druhé straně zase platí, že řeholník, který pečuje o staré bratry vlastní komunity, přispívá k evangelijní věrohodnosti svého institutu jakožto pravé rodiny shromážděné ve jménu Páně.⁸⁴

---

⁸⁴ Srov. PC, 15 a.

Je vhodné, aby se zasvěcené osoby již záhy začaly připravovat na vlastní zestárnutí a na pokračování svého „aktivního“ působení tím, že se budou učit odhalovat nové způsoby, jak utvářet komunitu a spolupracovat na společném poslání tak, že budou pozitivně odpovídat na výzvy svého vlastního věku obzvláštní kulturní a spirituální angažovaností, modlitbou, vytrváním v oblasti své vlastní činnosti až do doby, kdy mohou nabízet svou službu, třebaš v omezené míře. Představení se mají starat o pořádání kursů a setkání za účelem osobní přípravy na daný stav a o to, aby se pozitivně oceňovala co nejdelší doba přítomnosti těchto osob v pracovním nasazení.

Jakmile tyto starší osoby ztratí soběstačnost nebo budou mít zapotřebí odborné pomoci, navzdory tomu že lékařskou péči budou vykonávat laici, institut bude s velkou pozorností dbát o to, aby se tyto osoby cítily zapojené do života institutu, podílely se na jeho poslání, aby byly zapojeny do apoštolského dynamismu institutu, aby byly podporovány ve své odloučenosti a aby jim bylo pomáháno snášet vlastní strádání. Tito řeholníci a řeholnice totiž neopouštějí poslání, nýbrž se nacházejí v jejím samotném srdci a účastní se na něm novým způsobem, čemuž odpovídá také nová účinnost. Plodnost těchto bratří a sester, byť neviditelná, není nižší, než jakou vykazují aktivní komunity. Platí dokonce, že zmíněné komunity těžší sílu a plodnost z modlitby, utrpení a zdánlivé bezvýznamnosti těchto osob. Poslání potřebuje totiž obojí. Plody se projeví až přijde Pán ve slávě se svými anděly.

69. Problémy vyplývající ze vzrůstajícího počtu starších osob se stávají ještě naléhavější v určitých klášterech, které byly vystaveny úbytku nových povolání. Jelikož klášter má být normálně soběstačnou komunitou, je pro takovou komunitu nesnadné překonat danou situaci vlastními silami. Z uvedených důvodů je proto vhodné obrátit se na vyšší organismy společenství jako například na federace klášterů, aby se daná situace překlenula a aby se zabránilo přemrštěnému úbytku osob.

Věrnost kontemplativnímu způsobu života příslušníků kláštera vyžaduje spojení s jiným klášteřem téhož řádu, tedy opět s monastickou komunitou, když se projeví velký úbytek osob, dojde k zestárnutí členů komunity, čelí se nedostatku nových povolání, aby se tak zabránilo zániku komunity. Také v bolestných případech komunit, které nejsou s to žít v souladu s vlastním povoláním, které jsou přetížené každodenní prací nebo obstaráváním starých a nemocných bratří a sester, se ukazuje jako nezbytné hledat posily mezi bratry a sestrami téhož řádu anebo uskutečnit sloučení s nějakým jiným klášteřem.⁸⁵

Nový poměr k laikům

70. Koncilní eklesiologie podtrhla vzájemnou komplementaritu různých povolání v církvi, která mají v církvi společně vydávat svědectví vzkříšenému Pánu, a to v každé situaci a na každém místě. Setkávání a spolupráce zejména

---

⁸⁵ Srov. PC, 21-22.

mezi řeholníky, řeholnicemi a laiky představuje příklad církevního společenství a zároveň zmnožuje apoštolské síly pro evangelizaci světa. Přiměřený kontakt mezi typickými hodnotami laického povolání, jako je konkrétnější vnímání toho, jakým způsobem žije tento svět v oblasti kultury, politiky, ekonomiky atd., a typickými hodnotami řeholního života, jako je radikalita následování Krista, kontemplativní a eschatologická složka křesťanské existence atd., se může stávat plodnou směnou darů mezi věřícími laiky a řeholními komunitami.

Spolupráce a směna darů nabývá na intenzitě, když se skupiny laiků na základě svého povolání a svým vlastním způsobem podílejí na životě téže řeholní rodiny, na charismatu a poslání příslušného institutu. V takovém případě budou vznikat plodné vztahy zakládající se na zralé spoluodpovědnosti, které jsou podporované vhodnými formačními a duchovními aktivitami institutu.

Když má být dosaženo zmíněného cíle, je třeba k tomu mít řeholní komunitu s jasnou charismatickou identitou, která bude dobře zakořeněna a prožívána, a proto je schopna předávat to vše ochotně také ostatním a dělit se s nimi; řeholní komunitu s hlubokou spiritualitou a misijním zanícením, aby byla s to sdělovat druhým téhož ducha a stejné evangelizační odhodlání; řeholní komunitu, která dokáže animovat a povzbuzovat laiky k sdílení charismatu daného institutu, a to v souladu s jejich světským charakterem a v souladu s jejich odlišným způsobem života. Zároveň je budou řeholníci vybízet k tomu, aby odhalovali nové podoby, jak aktualizovat totéž charisma a uskutečňovat poslání institutu. Tímto způsobem může řeholní komunita vyzařovat duchovní sílu, být centrem animace, šířit bratrství, které opět plodí bratrství, posilovat společenství a církevní spolupráci, protože jednotlivé přínosy pomáhají utváření Kristova těla, jímž je církev.

Je pochopitelné, že se těsnější spolupráce musí odehrávat s respektem k jednotlivým povoláním a odlišným stylům života, jak je to vlastní řeholníkům a laikům. Řeholní komunita má své vlastní nároky na uspořádání, denní program, disciplínu a odstup od světa,⁸⁶ což znemožňuje takové formy spolupráce, které vedou ke společnému bydlení a soužití mezi řeholníky a laiky, protože také jejich povolání a způsob života má charakteristiky, jež je třeba respektovat. Pokud by se toto pravidlo nerespektovalo, ztratila by řeholní komunita svou identitu, již musí zachovávat prostřednictvím vedení vlastního společného života.

Závěr

71. Řeholní komunita jako výraz církve a jako plod Ducha svatého představuje účast na trinitárním společenství. Z toho vyplývá závazek každého jednotlivého řeholníka i všech řeholníků společně pociťovat spoluodpovědnost

---

⁸⁶ Srov. CIC, kán. 667, 607 § 3.

za společný bratrský život, aby tak jasným způsobem projevovali svou příslušnost ke Kristu, jenž vyvoluje bratry a sestry, aby společně žili v jeho jménu. Jan Pavel II. o tom říká: „Celá plodnost řeholního života závisí na kvalitě společného bratrského života. Platí také, že současná obnova v církvi a řeholním životě je charakterizována úsilím o společenství a komunitu.“⁸⁷

Některým zasvěceným osobám i určitým komunitám může připadat, že začít znovu s utvářením společného bratrského života je marný a velmi namáhavý podnik. Vzhledem k některým zraněním z minulosti i kvůli současným obtížím se může zdát, že tento úkol překračuje slabé lidské síly. Je třeba s vírou začít znovu uvažovat o teologické hodnotě společného bratrského života a nabýt přesvědčení, že právě skrze tento společný život se vydává svědectví o zasvěcení. Jan Pavel II. o tom opět říká: „Odpověď na tuto výzvu utvářet komunitu v jednotě s Pánem, spolu s každodenním cvičením v trpělivosti, vede cestou kříže a předpokládá časté úkony sebezřeknutí...“⁸⁸

Sjednocení s Ježíšovou Matkou Marií vzývají naše komunity Ducha svatého jako Toho, kdo má moc vytvářet fraternity vyzařující evangelijní radost, schopné přitahovat nové učedníky, když následují příklad prvotní komunity, o níž platilo, že „setrvali v apoštolském učení, bratrském společenství, v lámání chleba a modlitbách“ (Sk 2, 42), a proto „stále rostl počet mužů a žen, kteří přijímali víru v Pána“ (Sk 5, 14). Maria ať kolem sebe shromažďuje řeholní komunity a každodenně je podporuje ve vzývání Ducha svatého, jenž je poutem, kvasem a pramenem každého bratrského společenství.

Tento dokument Kongregace pro instituty zasvěceného života a společnosti apoštolského života byl schválen Svatým otcem Janem Pavlem II. dne 15. ledna 1994, kdy byl také dán souhlas s jeho zveřejněním.

Řím, dne 2. února 1994, svátek Uvedení Páně do chrámu

Aduardo kard. Martínez Somalo

Prefekt

+ Francisco Javier Errázuriz Ossa

Arcib. Tit. Z Hóllar

Sekretář

Obsah

---

⁸⁷ JAN PAVEL II., *Promluva k plenárnímu shromáždění CIVCSVA*, ze dne 20. 11. 1992; in *Osservatore Romano*, 21. 11. 1992, 3.

⁸⁸ JAN PAVEL II., *Promluva k plenárnímu shromáždění CIVCSVA*, ze dne 20. 11. 1992; in *Osservatore Romano*, 21. 11. 1992, 2.

Úvod

„Spojila nás vjedno Kristova láska“

Teologický vývoj

Vývoj na poli kanonického práva

Rozvoj společnosti

Proměny v oblasti řeholního života

Záměry tohoto dokumentu

I. Dar společenství a komunity

Církev jako společenství

Řeholní komunita jako výraz církevního společenství

II. Řeholní komunita jako místo, kde se stáváme bratry

Spiritualita a společná modlitba

Osobní svoboda a utváření fraternity

Komunikovat proto, abychom společně rostli

Řeholní komunita a zrání lidské osoby

Být komunitou, která se trvale formuje

Autorita ve službě bratrství

Bratrství jako znamení

III. Řeholní komunita jako místo a podmět misie

Řeholní komunita a misie

V partikulární církvi

Některé specifické situace

Závěr

Český překlad podle www.vatican.va 2007 – prof. C. V. Pospíšil Th.D., O.F.M.